

**Tervise
Arengu
Instituut**

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Tervise- ja heaoluprofiili pilotprojekt

Kokkuvõte

Tallinn 2022

Tervise Arengu Instituut

Tervise- ja heaoluprofiili pilotprojekt

Kokkuvõte

Epp Kerge, Sigrid Tammiste, Katre Seema,
Pille Prey, Marika Laanemäe

Tallinn 2022

Tervise Arengu Instituudi missioon on olla teaduspõhiste tervislike valikute kujundaja.

Kokkuvõtte valmimisele on aidanud kaasa kolleegid Mari-Liis Mänd Sotsiaalkindlustusametist, Kerli Viik Harjumaa Omavalitsuste Liidust ning Mari Raudsepp, Triinu Purru ja Kaidy Aljama Tervise Arengu Instituudist. Täname!

Keeletoimetanud: OÜ Päevakera

Väljaande andmete kasutamisel palume viidata allikale.

Soovitatav viide: Kerge E., Tammiste S., Seema K., Prey P., Laanemäe M. Tervise- ja heaoluprofiili pilootprojekt. Kokkuvõte. Tallinn: Tervise Arengu Instituut, 2022.

Sisukord

Lühikokkuvõte	5
Sissejuhatus.....	6
1. Pilootprojekti kirjeldus	8
1.1. Pilootprojekti ülesehitus ja ajakava	8
1.2. Nõustamine.....	10
1.2.1. Koostamisprotsessi nõustamine	10
1.2.2. Tehniline nõustamine.....	11
2. Tagasiside kogumise meetodika	12
2.1. Töötoad	12
2.2. Töötubade järel korraldatud veebiküsitlused	14
2.3. Rühmaintervjuid	15
3. Tagasiside kokkuvõtted	16
3.1. Töötubade kokkuvõtted.....	16
3.1.1. Tehniline keskkond ja andmete analüüsimine.....	16
3.1.2. Meeskond ja koostöö	17
3.1.3. Tugi protsessi õnnestumiseks	18
3.2. Töötubadele järgnenud küsitluste kokkuvõte	19
3.2.1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis.....	19
3.2.2. Turvaline elukeskkond	20
3.2.3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused.....	20
3.2.4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet.....	20
3.2.5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine	21
3.2.6. KOVI toimimine ja ressursid	21
3.2.7. Osalejate hinnangud pilootprojektile	22
3.3. Rühmaintervjude kokkuvõte.....	23
3.3.1. Pilootprojekti korraldus ja nõustamine.....	23
3.3.2. Kohalik meeskond	25
3.3.3. E-keskkond ja analüüs	26
3.3.4. Tagasipeegeldus protsessile ja edasivaade	27
3.4. Pilootprojekti eestvedajate tegevus ja tagasipeegeldus protsessile.....	29
4. Järeldused ja ettepanekud edasiarendamiseks	32
4.1. E-keskkond ja andmete analüüs.....	32
4.2. Kohalik meeskond ja koostöö	34
4.3. Tugi protsessi õnnestumiseks.....	35
Kasutatud kirjandus.....	37
Lisa 1. Tervise- ja heaoluprofiili struktuuripuu	38
Lisa 2. Tegevuskava vorm	41
Lisa 3. Töötubade rühmatöö ülesehitus.....	42
Lisa 4. Tagasisideküsitlused töötubade järel	43
Lisa 5. Pilootprojekti rühmaintervjude kava.....	45

Terminid

Tervise- ja healuprofiil	strateegilise planeerimise alusdokument, milles on kirjeldatud ja analüüsitud kindla territooriumi elanike terviseseisundit ning neid mõjuvavaid tegureid
Hooaeg	tervise- ja healuprofiili täitmise tsükkel, mille jooksul protsessiga liitunud kohalikud omavalitsused koguvad ja analüüsivad andmeid
Peakasutaja	omavalitsuses töötav(ad) protsessi eestvedaja(d), kellel on õigus kasutajaid e-keskkonda lisada ja neid sealt eemaldada

Lühendid

COVID-19	koroonahaigus ehk koroonahaigus on viirushaigus, mida põhjustab koroonaviirus SARS-CoV-2
EHIS	Eesti hariduse infosüsteem
KOV	kohalik omavalitsus
SKA	Sotsiaalkindlustusamet
TAI	Tervise Arengu Instituut

Lühikokkuvõte

Tervise- ja heaoluprofiile on Eestis koostatud juba aastast 2009, mil see metoodika võeti siin kasutusele Suurbritannia eeskujul ja Tervise Arengu Instituudi eestvedamisel. Viimasel viielkuudel aastal on tegeletud tervise- ja heaoluprofiili e-keskkonda viimise ettevalmistamise, indikaatorisüsteemi täiendamise ning IT-arendustega.

Aastaks 2020 oli terviseinfo.ee lehe kaudu ligipääsetav e-keskkond jõudnud faasi, kus koos kümnekonna kohaliku omavalitsuse ja kahe suure koostööpartneri toel alustati pilootprojekti. Sellesse kaasatud omavalitsused kogusid, tagasisidestasid ja analüüsisid oma paikkonna terviseandmeid ning andsid tagasisidet nii tervise- ja heaoluprofiili e-keskkonnale ning tervise- ja heaoluprofiili ülesehitusele kui ka tugimeeskonna tööle.

Pilootprojekt kestis ligikaudu aasta (suvi 2020 kuni sügis 2021) ja selle käigus toimus palju olulist: avakohtumine, tutvustusseminarid, teemavaldkondade töötoad, aruteluringid, personaalsed nõustamised, kogemuste jagamised ja tagasiside küsimised, samuti tervise- ja heaoluprofiili e-keskkonna IT-arendused, nõustamissüsteemi täiustamine ja juhendmaterjalide loomine. Sellesse aega jäi ka e-keskkonna IT-partneri ja mitme tuumikmeeskonna liikme vahetumine ning üleilmne koroonapandeemia, mis kõik avaldasid suurt mõju arendusprojekti tegevustele, projekti ajakavale ja meeskondade motivatsioonile.

Sellegipoolest võib pidada pilootprojekti edukaks, sest 2021. aasta mais mindi selle jaoks kasutatud e-keskkonna testversioonilt üle e-keskkonna täiendatud versioonile. Sellega alustatigi uut hooaega, kui projektiga said liituda juba järgmised omavalitsused. Nii oli 2021. aasta novembrikuuks saanud e-keskkonnale ligipääsu 20 kohalikku omavalitsust.

Pilootprojektis osalenud kümnel omavalitsuselt küsiti regulaarselt tagasisidet ja 2021. aasta juunis korraldati pilootperioodi kokkuvõttev tagasisideuuring. Rühmaintervjuude kokkuvõtted koos varem antud tagasisidega on vajalik alus tervise- ja heaoluprofiili edasise arendamisel.

Saadud kogemusele toetudes võib öelda, et peamised edutegurid on tervise- ja heaoluprofiili koostamisel tugev ja innustunud kohalik meeskond, tehniliselt toimiv e-keskkond, toe pakkumine abivajaduse korral ning selge arusaam protsessist, selle kasust ja analüüside edasisest sihipärasest kasutamisest.

Tervise- ja heaoluprofiil on ka pärast pilootprojekti lõppu pidevas arenduses ja muutumises: täiustatakse nii juhendmaterjale kui ka koolitus- ja väljaõppesüsteeme, ideestatakse ja töötatakse välja tegevuskava moodulit. Töö käib ka e-keskkonna kasutajamugavuse ja tehnilise töökindluse suurendamiseks. Siht on liikuda samm-sammult ja järjekindlalt nii sisult kui ka vormilt tugevama ja jätkusuutlikuma eneseanalüüsivahendi poole.

Arendusmeeskond on väga tänulik oma partneritele, eelkõige kohalike omavalitsuste meeskondadele, maakondlikele rahvatervise spetsialistidele, IT-partnerile ja ka oma majasisestele kolleegidele toe ja abi eest. Suur aitäh!

Sissejuhatus

Tervise- ja heoluprofiili (edaspidi *profiil*) koostamine aitab selgitada välja kohaliku omavalitsuse (KOV) või maakonna elanike heaolu mõjutavad tegurid. See on abivahend inimeste ja keskkonna tervises seisundi mõõtmisel, hindamisel, analüüsimisel, paremate tervisetulemite eesmärgistamisel ning nende saavutamiseks vajalike tegevuste ja vahendite kindlaksmääramisel (1). Siht on jõuda regulaarse protsessini, kus plaanitud tegevused saavad osaks paikkonna üldisest arendustegevusest. Protsessi tulemus on seega **terviklik ülevaade inimeste heolust ja kitsaskohtadega tegelemise kava**.

Profiil annab võimaluse suurendada inimeste heaolu ja vajaduste toetamist sellega, et **KOV kavandab ja viib tegevusi ellu teadlikumalt**. Et profiil seda eesmärki ka päriselt täidaks, on vaja, et profiili koostav meeskond mõistaks ja mõtestaks oma tegevust ja selle laiemaid tagamaid ning panustaks protsessi parimal võimalikul moel. Profiil koostatakse KOVi eestvedamisel eri valdkondade spetsialiste kaasates.

Profiili koostamine on osa KOVi kvaliteedijuhtimise protsessist, mille eesmärk on järjepidevate tegevustega tagada töö tõhusus ja parandada seda. Profiili koostamise protsessis järgitakse kvaliteedijuhtimise **Demingi ringi** (ingl *plan-do-study-act*) käsitluse põhimõtteid: tulemustest õppimise ja tegevuse korrigeerimise etappides selgitatakse indikaatorite alusel välja olukord ning valdkonna tugevad ja nõrgad küljed koos parendamist vajavate kitsaskohtadega (2). Profiili jaoks kogutud ja analüüsitud andmeid kasutatakse arengukavade koostamisel tegevuste planeerimiseks, elluviimiseks ja tulemuslikkuse hindamiseks.

Profiil on olnud Eestis tööriistana kasutusel juba aastast 2009 ning maakonna tasandil on jõutud regulaarse arendustegevuseni, mille eestvedajad on maakondlikud arendusorganisatsioonid. Õiguslik alus on rahvatervise seadus, millega kohustatakse maakonna tasandil profiili koostama iga nelja aasta tagant.

KOVile on profiil eelkõige võimalus, mitte kohustus, viia selgel strateegilisel alusel ellu oma rahvatervise seaduses kindlaksmääratud põhiroll korraldada elanike haiguste ennetamisele ja tervisedendamisele suunatud tegevus KOVi maa-alal (3). Kuna inimese heaolu ja tervist mõjutab keskkond, kus ta elab, töötab ja õpib (4), on just kohalik piilk paikkonna elanike probleemidele ja vajadustele kõige lähemal, võimaldades kohalikke olusid kõige paremini lahti mõtestada.

Et toetada KOVides profiili koostamist ning elanike haiguste ennetamisele ja tervisedendamisele suunatud tegevuste elluviimist, on loodud e-keskkond. Selle ülesanne on lihtsustada andmete kättesaadavust, pakkuda välja ja koondada tervisele suuremat mõju avaldavad näitajad, võimaldada nende esmast analüüsi ja kokkuvõtete tegemist.

Hea analüüs ja mõtestatud ülevaade sünnib valdkondlike spetsialistide koostöös. Ainult ühiselt tehtud järeldused ja kokku lepitud arendusvajadused saavad arvestada paikkonna eripära, andes KOVi töötajatele (ja tema partneritele) laiapõhjalise alusmaterjali, millele toetuda edasises tegevuses ja sihtide seadmisel.

Andmeid imporditakse Statistikaameti ning Tervise Arengu Instituudi (TAI) tervisestatistika ja -uuringute andmebaasidest. Andmetest luuakse e-keskkonnas automaatselt joonised ja tabelid. Statistiliste arvnäitajate (kvantitatiivsete) kõrval on profiili e-keskkonnas oluline osa sõnalistel (kvalitatiivsetel) hinnangutel, millega väljendatakse valdkondlike spetsialistide kogemust, avatakse konteksti ja luuakse arvnäitajatele sisulist tausta.

KOVi tervise- ja heoluprofiiliga on liidetud Sotsiaalkindlustusametis (SKA) kasutusel olnud laste- ja perede profiili indikaatorid, mis annavad võimaluse üksikasjalikumalt analüüsida laste ja perede heaolu. Siiski on profiili laiem eesmärk pakkuda KOVile **võimalust analüüsida elanike tervist ja heaolu mõjutavaid tegureid elukaareüleselt** ning vaadata haavatavaid sihtrühmi laiemalt.

Juunis 2020 alustas TAI koos SKA ja Harjumaa Omavalitsuste Liiduga ühise pilootprojekti, mille eesmärk oli kaasata e-keskkonna arenduse lõppjärku lõppkasutajate ehk KOVide vaade ning õppida tervikprotsessist, et selle alusel luua nii ühtse võrgustikuna toimimise tugisüsteem ja täiendada seda kui ka parendada e-keskkonda ennast. TAI võttis pilootprojektis fookuse e-keskkonnale ja SKA tervikprotsessis osalejate nõustamisele, Harjumaa Omavalitsuste Liit toetas KOVide kaasamist ning aitas protsessi planeerida ja töötube korraldada, olles ühtlasi partneriks sisulistes aruteludes.

1. Pilootprojekti kirjeldus

Pilootprojekt sai alguse juunis 2020 avaüritusega Harjumaa Omavalitsuste Liidus, kus tutvustati pilootprojekti sihte ja taustainfot Harjumaa KOVide esindajatele. Jõelähtme vald tutvustas kokkutulnutele enda valla profiili, mis oli koostatud vanas formaadis (Exceli ja Wordi abil) ning peegeldas kogemusi nii profiili koostamise raskustest kui ka tulemuse väärtusest.

Kohtumisel võeti vaatluse alla uue e-keskkonna eelised varasemate võimaluste ees ja juhatati sisse pilootprojekt kui KOVide võimalus rääkida kaasa e-keskkonna kujundamises. Pilootprojekti peamine siht oli selgitada välja, kuidas rahuldab e-keskkond KOVide vajadusi ning tuua selgelt esile, millist tuge KOVid nõustamisprotsessis vajavad ja milliseks kujuneb nende meeskondade toimimine.

Pärast avakohtumist teatas oma soovist pilootprojektiga liituda üheksa Harjumaa KOVi. Veel väljendasid huvi liikuda pilootprojektiga samas rütmis kaks avaüritusel mitteosalenud KOVi.

Kokkuvõttes alustas e-keskkonna katsetamist 11 KOVi: **Keila linn, Anija, Kiili, Kose, Kuusalu, Lääne-Harju, Raasiku, Saue ja Viimsi vald** Harjumaalt, **Tapa vald** Lääne-Virumaalt ning **Põhja-Sakala vald** Viljandimaalt. Pilootprojekti algusfaasis Tapa vald loobus ja ühiste tegevustega edasi ei liikunud.

1.1. Pilootprojekti ülesehitus ja ajakava

Pilootprojekt oli jagatud neljaks etapiks: sissejuhatavad kohtumised, profiilide koostamine valdkondade kaupa, puhveraeg pooleliolevate tegevuste lõpetamiseks ja arendustööde tegemiseks ning eeltegevused tegevuskava mooduli väljatöötamiseks.

1. Sissejuhatavad kohtumised

2020. aasta juuli alguses avanes pilootprojekti KOVidel võimalus osaleda esimeses sissejuhatavas töötoas, mille siht oli tutvustada pilootprojekti korraldust ja e-keskkonda. Esimene töötuba korraldati Harjumaa Omavalitsuste Liidus ja teine veebis MS Teamsi keskkonnas, et pakkuda mitmekülgsemat ja laiemat osalemisvõimalust.

Augustist alates mindi üle individuaalsele lähenemisele ning jätkati tutvustavate töötubade korraldamist KOVides kohapeal. Nii said profiili täitmise eestvedajad võimaluse kaasata oma meeskondadest laiemat ringi inimesi ja tuua nad ühisesse foruumi.

2. Profiilide koostamine valdkondade kaupa

Septembrist alates liiguti profiilide täitmise juurde. Siht oli iga kuu läbida üks teemaplokk ja järgmise kuu alguses korraldada töötuba, kus KOVid saavad peegeldada oma eelmise kuu kogemust profiili täitmisel nii analüüsi kui ka protsessi vaatest. Lisaks oli töötubade eesmärk saada tagasisidet ja soovitusi pilootprojekti paremaks korraldamiseks, vajaduste varajaseks märkamiseks ning koostöö tugevdamiseks.

Tabel 1. Valdkondade jagunemine ajakavas

Teemaploki algusaeg	Teema	Kaetud valdkonnad	Töötoa kuupäev
September 2020	Demograafiline olukord	1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis	6.10.2020
Oktoober 2020	Keskkond	2. Turvaline elukeskkond* 3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused*	3.11.2020
November 2020	Teenused	4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet 5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine	9.12.2020
Detsember 2020	Ressursid	6. KOVi toimimine ja ressursid	13.1.2021

* 2. ja 3. valdkond liideti hiljem.

Valdkondade kaupa edasiliikumine ja kindla ajakava alusel teemadele keskendumine võimaldas lahendada tööprotsessi käigus tekkivaid tõrkeid jooksvalt ning valmistada järgmist teemaploki ette nii tehniliselt kui ka sisuliselt.

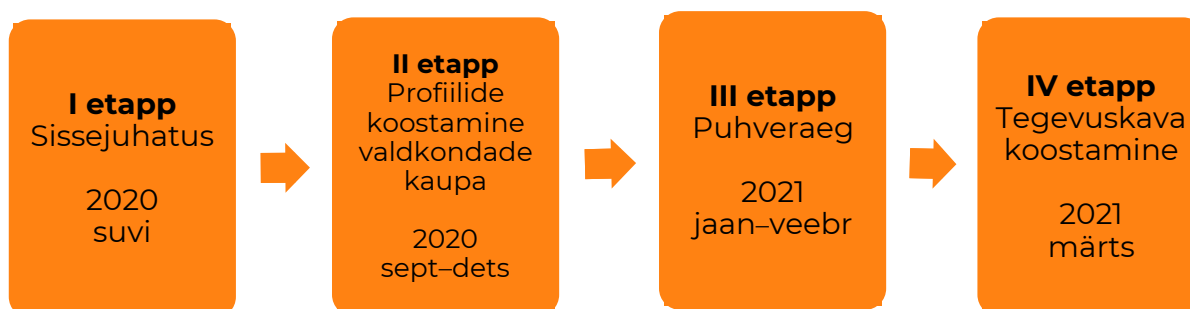
3. Puhveraeg

Puhveraja tegevused olid KOVi meeskondlikud kohtumised kokkuvõtete tegemiseks ja viimistlemiseks ning puuduva sisu loomine. Samuti kõrvaldati tehnilisi tõrkeid, lisati e-keskkonda juhiseid ja lahendati tekkinud probleeme.

4. Tegevuskava

Tegevuskava osad on tegevuste planeerimise ja tegevuskava põhja tutvustamine. Tegevuskava kuulub profiili koostamise protsessi juurde, kuid ei ole veel e-keskkonna osa. KOVidele tutvustati juba loodud Exceli tegevuskava põhja (vt lisa 2) kui üht võimalust luua selle alusel tegevuskava.

Näidisenäitena tutvustatud tegevuskava vorm on struktureeritud samamoodi nagu profiil viieks valdkonnaks. Analüüsist soovitati tuua üle iga valdkonna tugevad ja nõrgad küljed ning seada nende alusel tegevussihid. Muutuste saavutamiseks kavandatakse tegevused koos vastutajate, tähtaja ja rahalise ressursiga. Võrreldes varasemate tegevuskavade vormidega on tegevuskava mallis ka tulemusmõõdikute osa.

Joonis 1. Pilootprojekti planeeritud tegevuste raamistik ja esialgne ajakava

Joonisel 1 toodud etappide ajakava oli koostatud tasakaalustatult, arvestades kaasatud osaliste paljusust ja vajaduste mitmekesisust. Ajakava arvestati kaks lisakuud puhveraega, kuid sellegipoolest tuli pilootprojekti käigus ajakava ja tegevusplaan arvestatavas mahus ümber korraldada. Suurt rolli mängisid plaanide kohendamise juures järgmised asjaolud:

- koroonaviiruse kiire levik, mis tõi kaasa muudatused pilootprojektiga seotud asutuste prioriteetides ja kavandatud tegevuste vormides (silma silma kohtumiste asemel kohtuti veebis);
- TAI lepingulise IT-partneri vahetumine;
- mitme tuumikmeeskonna liikme (TAIs, SKAs ja KOVides) vahetumine.

Tööprotsess aeglustus ja tegevuskava formaadi väljatöötamine nihutati 2022. aastasse, mitu e-keskkonnaga seotud IT-arendust hakkas toimima 2021. aasta juunis (vt tabel 2). Tegevuskavade koostamisel pakuti abivahendiks juba varem SKA ja TAI spetsialistide välja töötatud Exceli töövormi, kuid igale KOVile anti võimalus valida ise tegevuskava põhi.

Tabel 2. Muutused kavandatud ajakavas

Etapid	Planeeritud	Tegelik
I Sissejuhatus	Juuni–august 2020	Juuni–august 2020
II Valdkonrad	September–detsember 2020	September 2020 – mai 2021
III Viimistlemine	Jaauar–veebuar 2021	Juuni 2021
IV Tegevuskava	Märts 2021	Alates 2022

2021. aasta kevadeks planeeritud tegevuskavade koostamine lükkus pilootprojekti piknemise tõttu sügisesse. Sügisel 2021 oli pilootprojekti kaasatud kümne KOVi olukord järgmine:

- neli KOVi jätkasid tegevuskava koostamist;
- kaks KOVi jätkasid profiili täitmist uuel hooajal, et olla KOVi arengukava koostamisega ühes ajaraamis ja saada sinna andmeid;
- kaks KOVi kasutasid profiilist saadud tulemusi sisendina samal ajal koostatava arengukava tegevuste jaoks;
- kaks KOVi olid seadnud endale pilootprojekti algusest peale eesmärgiks katsetada profiili koostamist e-keskkonnas ja tegevuskava ei olnud neil kavas koostada.

1.2. Nõustamine

Pilootprojekti pakuti KOVidele nõustamist nii profiili koostamise protsessis kui ka tehnilistes küsimustes. E-keskkonda haldas ja tehniliselt nõustas TAI, koostamisprotsessi KOVides toetasid SKA kaks nõustajat.

Pilootprojekti alustades puudusid profiili täitmiseks kasutusjuhendid ja arvestatav osa profiili koostamise protsessi toetavaid materjale, mistõttu kuulusid nõustamispaketti ka keskkonnas orienteerumise ja selle kasutamise tugi. Juhendid ja tööd toetavad materjalid koostas tuumikmeeskond koostöös osalistega pilootprojekti vältel.

1.2.1. Koostamisprotsessi nõustamine

Profiili koostamise protsessi nõustamise põhivastutus oli SKA konsultantidel, kes nõustasid erinevates vormides nii füüsilistel kokkusaamistel kui ka veebi teel. Nõustamine oli seotud viie laiemaga: meeskond ja ajakava, seotus arengukavaga, profiili sisuline täitmine, kommunikatsioon ning tegevuskava koostamine ja ennetustegevuste planeerimine (vt tabel 3).

Tabel 3. Koostamisprotsessi nõustamise teemad ja sisu

Nõustamise teema	Nõustamise sisu
Meeskond ja ajakava	<ul style="list-style-type: none"> • Protsessijuhi määramine ja valdkonnaülese meeskonna loomine • Rollide ja vastutuse jaotamine liikmete vahel • Ressursside planeerimine (sh üksikasjalik ajakava)
Seotus arengukavaga	<ul style="list-style-type: none"> • Eri dokumentide eesmärkide kooskõlastamine ja sidumine • Strateegiline liikmete valik profiili koostajate meeskonda
Profiili sisuline täitmine	<ul style="list-style-type: none"> • Indikaatoritevahelised seosed • Indikaatorite tõlgendamine ja analüüs

Kommunikatsioon	<ul style="list-style-type: none"> • Toetav kommunikatsioon kogu profiili protsessis eri tasanditel (sh asutuseväliselt) • Tulemuste ja järgnevate tegevuste kommunikatsioon siht- ja sidusrühmadele
Tegevuskava koostamine, ennetustegevust kavandamine	<ul style="list-style-type: none"> • Tõenduspõhise ennetustegevuse põhimõtted • Tegevuskava põhimõtted ja vorm • Parimate praktikate ja näidete jagamine

1.2.2. Tehniline nõustamine

TAI ülesanne oli tehniline nõustamine profiili e-keskkonna kasutamisega seoses nii füüsilistel kohtumistel kui ka veebi teel. Peale jooksvate vajaduste keskenduti järgmisele:

- kontode loomine, kasutajate lisamine ja profiili avamine;
- tehniliste tõrgete lahendamine;
- e-keskkonna tugevate ja nõrkade külgede tuvastamine kasutajakogemuse alusel;
- tugimaterjalidega kausta loomine ja haldamine, sh esialgsete juhendmaterjalide loomine;
- kiire ja selge infovahetuse tagamine, sh meilikonto heaoluprofiil@tai.ee haldamine.

Tehnilise toe kättesaadavust ja kvaliteeti mõjutas tugevalt IT-partneri ja TAI-poolse kontaktisiku vahetumine, mis langesid ajaliselt suuresti kokku ning panid süsteemi toimepidevuse proovile. Ilmnesid ka tehnilised probleemid (nt salvestamise ja andmete importimise tõrked), mille tõsidus ja lahendamise keerukus takistasid lõppkasutajate tööd ning ajakavas püsimist.

2. Tagasiside kogumise metoodika

Pilootprojekti arendustegevuste jaoks on KOVide tagasiside ülioluline, mistõttu oli projekti ettevalmistav tuumikmeeskond kavandanud nii regulaarse tagasiside kogumise kui ka protsessi vaheetappe kokkuvõtvalt arutelud.

Tegevusi tagasisidestati teemapõhiste töötubade, veebiküsitluste ja protsessi lõpus korraldatud rühmaintervjuude kaudu, et teha kogemusest ülevaade kolmel fookusteemal:

1. tehniline keskkond ja andmete analüüs,
2. meeskond ja koostöö,
3. tugi protsessi õnnestumiseks.

Töötubades olid tagasiside kogumise teemad teabe piisavus, arusaamine protsessist, osaliste vajadused seoses tööga ning laiemalt protsessi käigus tekkinud probleemid ja edutegurid.

Töötubade järel korraldatud veebiküsitluste peamine eesmärk oli tagasisidestada indikaatoreid ja töötubades toimunut, jälgida protsessis edenemist ning koguda soovitusi arendustegevusteks.

Rühmaintervjuude peamine eesmärk oli võtta kokku tervikprotsess, koguda infot järgmiste liitujate toetamiseks ja prioriseerida profiili edasise arendustegevusi.

Tabel 4. Tagasiside kogumise meetodid etappide kaupa

Meetod	I etapp	II etapp	III etapp	IV etapp
Töötoad	–	x	x	–
Veebiküsitlused	–	x	x	x
Rühmaintervjuud	–	–	–	x

Tagasiside kogumise järel tegeleti väiksemate muudatuste ja kiiremat lahendamist vajavate probleemidega jooksvalt. Laiemat arutelu või põhimõttelisi muutusi eeldavate murede puhul markeeriti osaliste vajadused ja võimalikud lahendusteel, et pöörduda nende juurde profiili edasiste arendustegevuste ettevalmistamise juures tagasi.

2.1. Töötoad

Töötoad toetasid pilootprojekti osalejate omavahelist kontakti ja üksteiselt õppimist. Töötubades toimusid nii loengud, esitlused ja tutvustused kui ka arutelud. Aruteluvormina rakendati rühmatöid väiksemates rühmades ja tagasipeegeldusi suures ringis. Koosolemine pakkus võimalust pauside ajal vabamalt suhelda ja kogemusi jagada, tunda end suurema protsessi osana ning vähendada võimalikke tõrkeid info liikumisel ja toe saamisel.

Töötoad olid teemapõhised ja neis osalejate arv varieerus. Esindatud olid kõik KOVid (vt tabel 5). Kui esialgu oli plaan, et töötubadest saavad osa võtta kõigi KOVide tuumikmeeskondade liikmed, tuli teise koroonalaine tõttu osalejate arvu piirata ja kujunes välja süsteem, kus igat KOVi esindas enamasti kuni kaks liiget.

Tabel 5. Korraldatud töötoad teemaplokkide kaupa

Aeg	Teemaplokk	Osalejate arv
6.10.2020	1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis	19
3.11.2020	2. Turvaline elukeskkond* 3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused*	23
9.12.2020	4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet 5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine	15
13.1.2021	6. KOVi toimimine ja ressursid	17

* 2. ja 3. valdkond liideti hiljem.

Neljast töötoast kaks esimest toimusid silmast silma, kaks järgmist aga Zoomi keskkonnas. Veebikeskkond võimaldas rakendada töötoa ülesehituses sarnast taktikat, st tutvustavate sõnavõtude, rühmatööde ja ühisarutelude kombinatsiooni. Ka kahes esimeses töötoas osales paar KOVi veebi teel, moodustades eraldi päevajuhiga (töö)rühma.

Töötube alustati ettekannetega, mis andsid osalejatele protsessi toetavat infot ja alust edasisteks aruteludeks:

- esimeses töötoas tutvustas Harju maakonna rahvatervise nõunik Kerli Viik Harjumaa terviseprofiili ja jagas oma kogemust selle koostamisel;
- teises töötoas tutvustas Statistikaameti rahvastiku- ja sotsiaalstatistika osakonna juhataja Heidy Roosimägi Statistikaameti koondatavaid andmeid ning andmebaaside rakendusi;
- kolmandas töötoas esinesid Statistikaameti piirkondliku statistika juhtivanalüütik Mihkel Servinski ja SKA analüüsivaldkonna arendusjuht Meelis Põlda, kes andsid ülevaate rahvastiku ning sotsiaalvaldkonna analüüsivõimalustest;
- neljandas töötoas keskenduti saadud kogemuse kokkuvõtmisele ja järgmiste sammude planeerimisele, väliseid osalejaid ei kaasatud.

Kõikides töötubades järgnesid ettekannetele rühmatööd, mis järgisid läbivalt sarnast ülesehitust ja lähtusid kolmest uurimisteemast (vt lisa 3). Iga alateema kohta korraldati rühmas vähemalt üks arutlusring. Igal rühmal oli oma rühmajuht. Rühmatööde juhtidel ning KOVide esindajatel olid ees suunavad, arutelu toetavad küsimused, mis aitasid leida vastuseid aruteludes tekkinud küsimustele.

Iga väiksem töörühm jäädvustas oma peamised mõtted paberilehele või ekraanile ning esitles neid hiljem kõikidele osalejatele, misjärel toimus tagasipeegeldus ja ühine arutelu. Päevajuht koondas peale iga töötuba kõik väljakäidud mõtted ja ideearendused ühiseks dokumendiks, mida jagati töötubade järel kõikide osalejatega.

Töötubade märkmed ja pakutud lahendused süstematiseeriti ning koondati uurimisteemade kaupa ühtsesse faili, et need säiliks ja oleksid arendustegevustes kasutatavad.

2.2. Töötubade järel korraldatud veebiküsitlused

Pärast iga töötuba saadeti KOVide meeskondadele veebiküsimustik, mille peamine siht oli saada tagasisidet valdkonna indikaatoritele.

- Millised indikaatorid peaksid jääma kohustuslikuks?
- Millised indikaatorid peaksid jääma soovituslikuks?
- Kas mõni teema oli indikaatorite vaates käsitlemata?
- Kas mõni indikaator oli üleliigne?

Indikaatoreid hinnati valdkonna kaupa analüüsi terviklikkust silmas pidades. Esimese ja viimase töötoa küsimustik sisaldas ka üldiseid küsimusi protsessi kohta. Iga küsimustik võimaldas anda vabas vormis (lahtise tekstina) tagasisidet ning teha ettepanekuid ja anda soovitusi (vt lisa 4).

Küsimustik loodi Google Forms keskkonnas ja saadeti kõigile profiili koostajatele järgmisel päeval pärast töötuba, erandina otsustati saata küsimustik hiljem viimase valdkonna puhul, sest selle täitmine oli hilineanud.

Tagasiside andmine oli anonüümne, vastuste taustaks jäädvustati ainult vastaja KOV. Kohustuslikele küsimustele (märgitud tärniga) vastamata jätmise korral ei saanud küsimustikus edasi liikuda. Iga teemaploki lõpus oli võimalus jagada tähelepanekuid ja mõtteid või teha indikaatori parendamise ettepanekuid.

Veebiküsimustiku vastamise määr kujunes kokkuvõttes madalaks (vt tabel 6). Võib eeldada, et peamiselt andsid tagasisidet meeskonnajuhid ja töögruppide eestvedajad, kes osalesid ka vastava valdkonna töötoas. Tagasiside koondati küsitluste järel ühte Exceli tabelisse, mis sisaldas kõiki valdkondi ja alamvaldkondi ning nende indikaatoreid.

Tabel 6. Töötubade järel korraldatud küsitlustele vastanud KOVide arv

Küsitlus	Vastanud KOVide arv
1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis	10
2. Turvaline elukeskkond*	6
3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused*	
4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet	9
5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine	
6. KOVi toimimine ja ressursid	5

* 2. ja 3. valdkond liideti hiljem.

Peatükkides 3.2.2 ja 3.2.3 nimetatud asjaolusid ja tagasisidet silmas pidades otsustas pilootprojekti eestvedav meeskond juba pilootprojekti ajal **ühendada kaks esialgu eraldiseisvana kuvatud valdkonda**: turvalise elukeskkonna (valdkond nr 2, tabel 9) ning tervist toetava elukeskkonna ja osalemisvõimalused (valdkond nr 3, tabel 10). Tänu sellele oli võimalik teha valdkonnapõhiseid kokkuvõtteid ja järeldusi ka suurema hulga mitte-kohustuslike indikaatorite korral. Seetõttu ei kattu alapeatükist 3.2.3 alates indikaatorite ja alajaotuste numeratsioon lisas 1 toodud profiili struktuuri omaga.

2.3. Rühmaintervjuud

2021. aasta juuni alguses tehti kõikide pilootprojektis osalenud kümne KOVi esindajatega rühmaintervjuud, et võtta tagasivaatavalt kokku arendusprojektis osalemise kogemused ning saada soovitusi järgmiste arendust vajavate aspektide kohta. Intervjuud tegid varasema protsessiga mitteseotud vestlusjuhid uuringufirmast Purple Research, sest sooviti saada objektiivset tagasisidet protsessile tervikuna, sh TAI, SKA ja Harjumaa Omavalitsuste Liidu tööle.

Kokku toimus kuus rühmaintervjuud varem kokku lepitud vestluskava (vt lisa 5) alusel. Intervjuud toimusid juhitud vestluse vormis MS Teamsi keskkonnas. See võimaldas peale intervjuukavas olnud teemapunktide käsitlemise ka muid mõttevahetusi ja KOVide esindajad said nimetada nende hinnangul olulisi aspekte.

Igas rühmaintervjuus osales KOVist kaks kuni neli pilootprojektiga seotud inimest, kes võisid profiili vaates kanda erinevaid rolle (peakasutaja, meeskonnaliige või konkreetse valdkonna eest vastutaja), ja üks vestlusjuht uuringufirmast (vt tabel 7).

Valimi koostamisel lähtuti osalejate mitmekülgisusest. Rühmaintervjuudele kutsutud KOVide esindajate (vt tabel 6) rühmad moodustusid kontaktisikute valitud toimumisaja alusel. Ühte rühma sooviti saada mitme KOVi esindajad, et vältida olukorda, et kõik osalejad töötavad samas KOVis. Intervjuudele kutsumisel lähtuti järgmistest kriteeriumitest:

- kõik pilootprojektis osalenud KOVid peavad olema esindatud vähemalt ühe osalejaga;
- luuakse segarühmad, st osalejatel on erinevad rollid: KOVi meeskonnaliikmed koos protsessijuhiga või KOVi meeskonnaliikmed koos protsessijuhi ja valdkondade eest vastutajatega;
- luuakse rollispetsiifilised rühmad, st osalejatel on sarnased rollid: ainult valdkondade eest vastutajad, ainult peakasutajad või ainult KOVi meeskonnaliikmed.

Tabel 7. Intervjuude ajakava, osalejate arv ja rühma kirjeldus

Rühm	Aeg	Osalejaid	Rühma kirjeldus
Rühm 1	31.5.2021	2	Meeskonnaliige, protsessijuht
Rühm 2	1.6.2021	3	Meeskonnaliikmed
Rühm 3	2.6.2021	2	Meeskonnaliikmed
Rühm 4	4.6.2021	2	Valdkondlikud vastutajad
Rühm 5	8.6.2021	4	Protsessijuht (2), peakasutaja, valdkonna eest vastutaja
Rühm 6	9.6.2021	3	Peakasutajad

Uuringu eelinfo saatis osalejatele TAI spetsialist ning intervjuude korraldamine (sh täpne aeg) oli uuringufirma vastutada. KOVide esindajate kontaktandmed (töökoha meiliaadress ja telefoninumber) edastati osalistega kooskõlastatult uuringufirma esindajatele.

Intervjuud lindistati osalejate nõusolekul ja transkribeerimise asemel koostas korraldaja intervjuude alusel süstematiseeritud lühikokkuvõtted. Intervjueeritud KOVide esindajatele ega vestluses osalejale ei viidata lühikokkuvõtetes nimeliselt ja intervjuude detailset sisu ei avaldata, et tagada osalejate konfidentsiaalsus.

3. Tagasiside kokkuvõtte

Siia peatükki on koondatud tagasiside ja eri etappides väljajoonistunud probleemkohad. Tagasiside järgib metoodikast lähtuvat struktuuri: esmalt töötoad ja neile järgnenud küsitlused, seejärel kokkuvõtivate rühmaintervjude põhitulemused.

3.1. Töötubade kokkuvõtte

Töötubade kokkuvõtte esitatakse kolme fookusteema kaupa: esiteks e-keskkonda ja andmete analüüsi puutuv, teiseks meeskonna toimimine ja koostöö ning kolmandaks tugi protsessi õnnestumiseks.

3.1.1. Tehniline keskkond ja andmete analüüsimine

Ühe kitsaskohana töid KOVID esile raskused **andmete kättesaadavusega**. Näiteks on Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) andmed kättesaadavad hetkeseisuna ja aegrida nõuab järjepidevat andmekogumist. Samuti mainiti koolitervishoiu **andmete puudulikkust**. Segadust tekitas olukord, kus KOVI enda andmed erinesid riiklikust statistikast. Süvenemine eri allikate andmekogumise metodoloogiasse aitas leida vastuse, kuid võttis lisaaga. Probleemina nimetati ka seda, et kohati on indikaatorites kajastatavad **absoluutarvud väikesed**, mis tähendas seda, et raske on rääkida trendidest või olulistest muutustest. Ühe lahendusena pakuti välja võimalus, et KOVI andmete kõrval võiksid olla maakonna andmed.

Indikaatorite kohta mainiti, et **teemakorduseid** võiks vältida ja igat teemat võiks lahata ühes kindlas kontekstis. Rohkem soovitati liita transporditeemasid, samas soovitati tõsta näiteks mängu- ja spordiväljakud teemana eri indikaatoritesse.

Küsimuse tekitas, kas peab andma hinnangu indikaatoritele, mis pole KOVI seisukohast olulised. Sel alal on vaja luua hea süsteem, kus kõikide KOVIDe suhtes kriitiliselt olulised indikaatorid oleksid **kohustuslikud** ja muud indikaatorid **soovituslikud** (vabatahtlikud, tohib analüüsist valikuliselt välja jätta).

Analüüsi kohta märkisid KOVID, et tugevaid ja nõrku külgi oli keeruline loetleda ning analüüs tervikuna on keeruline, nii nagu ka valdkondade kokkuvõtmine. Veel nimetati probleemina **hinnangute subjektiivsust**: profiil on küll eneseanalüüs, kuid ka KOVI sees ollakse hinnangutes eriarvamusel. Näiteks toodi olukord, kus kultuurikomisjonile oli tehtud teemast ülevaade ja komisjonis tekitas küsimusi, kes ja mis alustel andis sellise hinnangu. Kultuurikomisjoni hinnang olukorrale oli teine.

Leiti, et inimesed ei hooa **tervikut** ja neil on raske anda hinnanguid üksiku indikaatori kaupa. Hinnangute puhul on kahtlemata tähtis piisavalt mitmekülgne meeskond, kellega täita hinnangutabeleid ühiselt. Seda mainiti ka arutelus: „analüüs tuleks teha koos meeskonnaga valdkondade üleselt, siis ollakse objektiivsem“. Lisaks märgiti, et **võrdlusmaterjali**, mille alusel olukorda analüüsida, on raske leida: oodatud on analüüsi näidis, millest võtta eeskju.

E-keskkonnas tegutsemise raskustena mainiti **salvestusprobleeme**, mis takistasid edasiliikumist ja ei võimaldanud töötada mugavalt ainuüksi e-keskkonda kasutades (infot tuli ajutiselt dubleerida MS Wordi faili). Sel viisil kogetud infokadu mõjus motivatsioonile pärssivalt. Kasutajakogemust tagasisidestades mainiti, et **esmakordne sisselogimine** osutus keeruliseks; see oli ka tehnilisele nõustajale üks peamisi küsimusi, mille asjus võeti temaga kontakti.

Vajalik oleks olnud teatud **eelinfo**, näiteks selle kohta, et e-keskkond ei toimi vanemates veebilehitsejates. Mainiti mitu korda ka asjaolu, et **indikaatoripuu** võiks olla mugavamalt kasutatav ja eraldi aknana nihutatav. Kasutajaid häiris, et lahti jäetuna liigub indikaatoripuu algasendisse tagasi. Kujunduse aspektist ootas osa osalejaid e-keskkonnalt **rohkem värvikust**.

E-keskkonda soovitati lisada rohkem tehnilist infot kastikestena. Samuti tehti ettepanek, et e-keskkond võiks **tuletada salvestamist meelde**. Leiti, et lahendamist vajab profiilide kustutamise küsimus: pilootprojektis seda võimalust kasutajatel polnud, muu hulgas seetõttu, et vältida ekslikku kustutamist.

E-keskkonna võimalustena mainiti navigeerimise loogilisust ja indikaatoripuu tuge selles. Meeldivana tõsteti esile ka andmete impordi lihtsust ja mugavust. Kiideti graafikuid ja üldist tehnilist arusaadavust. Oli ka neid, kes rõhutasid sisselogimise ja kasutajate lisamise lihtsust.

3.1.2. Meeskond ja koostöö

KOVidel oli selge arusaam **vastutuse jagamise vajadusest** protsessi õnnestumiseks ning seda nimetati meeskonnatööd ja koostööd puudutavates aruteludes sageli. Ühe eduloona mainiti tandemjuhtimist, mille puhul vedas protsessi eest kaks inimest, kes üksteist nii täiendasid kui ka asendasid. Asendajate puudumist nähti ka realiseerunud riskina: kus asendajaid polnud, seal andis COVID-19 kriis tagasilöögi.

Meeskonna ülesandeid aitas jagada **teemapuu ühine läbivaatamine** (kes milliseid andmeid sisestab, kes teeb analüüsi, kes jälgib koostöö toimimist), tegevuste järjekorda seadmine, prioriteetide seadmine ning **ülesannetes selguse loomine** KOVis omavahel enne, kui info jagatakse allasutustesse.

Meeskonnatöö kontekstis räägiti palju ajast ja esile tuli nii **ajapuuduse** temaatika kui ka tõhusa **ajaplaneerimise** vajadus. Mõisteti, kui vajalik on määrata ajakava ja vastutajad kindlaks enne protsessi algust. Toodi esile, et enne profiili süvenemist ei mõistatud, kui palju kulub aega teemavaldkondade info sisestamiseks. Samuti räägiti **ajastuse tähtsusest**: aasta algust tõsteti esile kui sobivaimat aega KOVi aasta töötsükliks. Mainiti ka arengukava protsessiga liitmist hea ajastusena. Samuti soovitati tulevikus kõigi valdkondadega korruga alustada ja töötada paralleelselt.

Kriitiline teema on meeskonnatöös **motivatsioon**. Mainiti, et esmalt tuli idees veenda ennast, st näha **töös reaalsel kasu**. Puudusena meeskonna innustamisel nähti seda, et eelmised profiilid on jäänud sahtlisse, mitte jõudnud tööprotsessi. Meeldivana tõsteti esile ülesande **põnevust**, seda, et väikesed edusammud annavad jõudu jätkata ja kolleegide tundmaõppimine annab jaksu, luuakse uusi isiklikke kontakte. Tunnetati TAI ja SKA tuge.

Profiil aitab töötada eesmärgistatult ja tuginedes sihtidele, mis põhinevad valdkonnaülesel analüüsil. Lähenemine vajab siiski palju ühist lahtimõtestamist, et mõista **protsessi kasu**. KOVide esindajad mainisid sageli **kommunikatsioonivajadusi** ja -probleeme. Oldi arvamusel, et esmalt tuleb eestvedajal õppida, kuidas teha idee huvitavaks kogu meeskonnale. Läbimõtlemist nõuab ka info jagamine protsessi vältel nii majas sees kui ka KOVis laiemalt.

KOVid rõhutasid **vahetu suhtluse** ja **regulaarsete kohtumiste** vajalikkust. Leiti, et mõistlik on kasutada tänapäevaseid suhtluskanaleid, näiteks luua oma suhtlusgrupp mõnes sotsiaalmeediakanalis. Samuti oldi arvamusel, et peale meeskonnasisese suhtluse on kasulik KOVi-ülene suhtlus ja üksteise kogemusest õppimine.

Iga projekt vajab õnnestumiseks **tõhusat juhtimist**. Kuna tegu on suure tööga igapäevaste ülesannete kõrval ja kuna see nõuab paljude inimeste kaasamist, tunti vajadust **juhtkonna/juhi toetuse** järele. Aruteludes mainiti nii seda, et toetus on olnud formaalne („justkui eralõbu, kuigi ollakse kursis ja nõus“), kui ka seda, et tegevuse tähtsust ei mõisteta („KOV-i otsustajad ei saa aru, miks see hea on“). Toodi esile, et kui on KOVi ja valdkonna juhtide toetus, liigub protsess kiiremini edasi.

Ühe edutegurina nähti juhtide kaasamist protsessi. Arutleti selle üle, kui oluline on, et ka profiili eestvedajad KOVis **usuksid analüüsi vajalikkusse**, innustaksid, jääksid keerulistes olukordades optimistlikuks ning aitaksid luua sünergiaid ja head õhkkonda. Tähtsustati üksteise **märkamist, tunnustamist ja panuse väärtustamist**. Veel mainiti, et tervikprotsessi keske koordineerimise kõrval on hea, kui igal valdkonnal on oma eestvedaja, kes toetab analüüsi.

Kriitiline küsimus profiili protsessis on **kaasamine**. Oli nii neid, kes eelistasid tegutseda väiksemas meeskonnas, kui ka neid, kes olid seisukohal, et laiemal kõlapinnal saavutamiseks on vajalik suur meeskond. Ühel meelel oldi selles, et **meeskonnas on valdkonnaülesus** vajalik.

Kaks KOVi kaasas protsessi **väliseid konsultante** ja soovitas seda teistelegi. Hea kogemuseks mainiti n-ö **sädeinimeste** kaasamist.

Tõhusa meeskonna saavutamise puudusena toodi esile, et **KOVide ülesanded** on laienenud, kuid struktuur jäänud samaks, mis tähendab, et üks inimene võib korruga vastutada väga erinevate teemade eest. Probleemina toodi esile asjaolu, et väljaspool maja on keerulisem inimesi kaasata, mistõttu läheneti tegevusele ka nii, et tehti infopäringuid ja kõiki panustajaid ei lisatud e-keskkonda kasutajana.

Meeskonnaliikmete valdkondadena nimetati sotsiaalvaldkonda, haridust, arendust, majandust ja finantsvaldkonda, kultuuri, lastekaitset, noorsootööd, keskkonda ja ehitust, samuti Politsei- ja Piirivalveametit, Maksu- ja Tolliametit, Maanteeametit (Transpordiametit), mittetulundusühinguid, kohalikku kogukonda, noori, külade esindust, perearste ning kooliõdesid. Kõiki inimesi ei olnud lihtne kaasata, esile toodi näiteks perearstidega kontakti saavutamise keerukus. Ei tohi samas unustada, et projekt kulges tervishoiukriisi ajal, millest olid eri valdkonnad rohkem või vähem puudutatud.

Rõhutati ka seda, et esialgu sooviti **kaasata kogukonda** laiemalt, kuid see jäi samuti COVID-19 tõttu tegemata. Ühe vajadusena mainiti, et KOVIDel oleks suur tugi kaasamiskoolitusest.

3.1.3. Tugi protsessi õnnestumiseks

Pakutava toe vajaduse teemalistel aruteludel kerkis taas päevakorraks **aeg ja ajastus**. Profiili täitmine vajab süvenemist ja selleks on vaja piisavalt aega. Nii mõnigi osaleja tunnetas, et otsest lisatuge ei olegi vaja: tähtis on pigem teada, kelle poole pöörduda juhul, kui tekivad küsimused. Tunnetati, et pilootprojekti korraldajatelt saadi **tuge ja kindlustunnet** piisavalt.

Mainiti **ootust lisamaterjalide** järele. Ühelt poolt kerkis esile ootus, et e-keskkonnas võiks olla rohkem suunavaid küsimusi, viiteid materjalidele või üleslaaditud faile ja juhiseid (kes meeskonnast võiks analüüsida milliseid indikaatoreid, korduma kippuvate küsimuste alajaotus jm). Lisaks leiti, et e-keskkond pakuks rohkem tuge siis, kui andmed oleksid teiste KOVIDega võrdluses. Nimetati ka muid materjale, näiteks oleks osalejate hinnangul abi eri riigiasutuste KOVi-põhiste analüüside koondamisest. Rahul oldi töötubade ettekannete materjalidega (SKA analüütiku ettekande alusmaterjal jm).

Toodi esile ka mitmesuguseid **kommunikatsiooniteemasid**, näiteks hinnati nõustajate vastamise kiirust ja sooviti kasutada vestluskeskkonda protsessi toetamiseks. Leiti, et protsessi alguses on vaja kokku leppida edasine **suhalemise viis ja sagedus**. Toonitati ka vajadust saada **abi sõnumite väljatöötamisel** (nt rahvatervise laiema kasu, oma edasimineku esitlemine KOVis, profiili ja selle kasulikkuse promo) ning arutleti, et võiks olla tugimaterjal, mille põhjal saada teemast laiema pilt (mõisted, tõendusmaterjal jms).

Toonitati koolitusvajadust. Näiteks vajaksid KOVID õpetust, kuidas panna arvud paremini kõnelema, ning võrgustikutöö koolitust parema kaasamise ja tegevuskava eeljuhendamise teemal. Kiideti Statistikaameti kaasamist töötubadesse, sest nii saadi vajalikke teadmisi. Oodatakse **kindla süsteemi ja struktuuriga nõustamist**, näiteks meeldis valdkondade kaupa lähenemine pilootprojekti. Veel oodatakse tuge aja planeerimisel ja prioriteetide seadmisel.

Soovitakse nõu ka analüüsi koostamise kohta: vaja oleks vaadata indikaatorid ühiselt läbi, lähenedes igale KOVile individuaalselt ja tuues esile indikaatorite seosed. Tehti ettepanek, et nõustada võiks **spetsialistide meeskond** (nt lastespetsialist, täiskasvanute sotsiaalhoolekande töötaja, analüütik, tervisedendaja, Statistikaamet).

Rõhutati, et protsessi alguses tuleb anda KOVIDele teadmine, et tegevused tuleb planeerida esiletoodud nõrkadest külgedest lähtudes. Samuti on üks läbimõtlemist vajav teema **indikaatorid ja arengukava sidusus**. Lisaks nimetati **tagasiside küsimise** tähtsust osana nõustamisest.

3.2. Töötubadele järgnenud küsitluste kokkuvõte

Töötubade järel tagasisidet andes oli pilootprojekti osalejatel võimalik teha ettepanekuid kohustuslike ja mittekohustuslike (st soovituslike, vabatahtlike) indikaatorite määramiseks ning valdkonnast eemaldamiseks. Indikaatorite kohustuslikkusest sõltub koondkokkuvõtte kuvamine: see kuvatakse alles siis, kui täidetud on kõik kohustuslikuks määratud indikaatorid, ilma ei ole kokkuvõtet võimalik kuvada. Osaliste erinevad arusaamad sellest, millised alamvaldkonnad ja/või teemad peaksid olema kohustuslikud, viitavad KOVIDe soovile ise valida, kui süvisi ja mis mahus valdkondi analüüsitakse.

3.2.1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis

Alamvaldkondadest märkisid KOVID esimese valdkonnana rahvastiku terviseseisundi ja tööturu indikaatoreid (vt tabel 8) kõige sagedamini sellisteks, mis ei peaks olema kohustuslikud. Siin ilmneb **vastuolu profiili arendajate ja KOVi ootustes**: rahvastiku terviseseisundi näitajad võiksid laiema rahvatervise ja profiili arendajate seisukohalt olla pidevalt teada. KOVIDe hinnangul on probleem nende näitajate täpsusaste: KOVi tasandi asemel on kättesaadavad maakonna tasandi andmed. Maakonna täpsusega näitajatega tunnetavad aga KOVID märksa väiksemat seotust.

Tabel 8. Esimese valdkonna indikaatorid kohustuslikuks märkinute osakaal

1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis	Indikaatori kohustuslikuks määramist pooldajate osakaal %
1.1. Demograafiline olukord	57
1.2. Rahvastiku tervise seisund	14
1.3. Haavatavad sihtrühmad	79
1.4. Tööturg	43
1.5. Kuritegevus	79

3.2.2. Turvaline elukeskkond

Teises valdkonnas oli kõige vähem indikaatoreid ja puuduvad regulaarselt kogutavad andmed, mida kõik KOVid saaksid võrdväärselt kasutada, seetõttu ei hinnatud valdkonna indikaatoreid läbivalt kohustuslikuks (vt tabel 9). Näiteks selgus pilootprojekti käigus suhtluses Terviseametiga, et joogivee puhtuse andmete kvaliteet on paikkonniti ebaühtlane. Tagasisidest ilmnis ka, et suplusvee ja veeohutuse indikaatorid ei kõneta kõiki KOVe samaväärselt.

Tabel 9. Teise valdkonna indikaatorid kohustuslikuks märkinute osakaal

2. Turvaline elukeskkond*	Indikaatori kohustuslikuks määramist pooldajate osakaal %
2.1. Keskkonna tervis**	50
2.2. Ohutus**	33

* Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel 2.1 „Turvaline elukeskkond“.

** Lisa 1 struktuuripuu alusel nimetatud alajaotused on eraldiseisvana kaotatud.

3.2.3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused

Kolmandas valdkonnas nähti tähtsaimana osalusvõimaluste indikaatorite analüüsimist (vt tabel 10). Elukeskkonna ja planeeringute alamvaldkond seob elukeskkonna tervist ja heaolu toetavate aspektidega, mida tuleb hinnata neljapalliskaalal. Pooled vastajatest pigem ei soovinud näha neid indikaatoreid kohustuslikuna.

Tabel 10. Kolmanda valdkonna indikaatorid kohustuslikuks märkinute osakaal

3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused*	Indikaatori kohustuslikuks määramist pooldajate osakaal %
3.1. Elukeskkond ja planeeringud**	50
3.2. Osalusvõimalused***	83

* Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel liidetud alajaotusega 2.

** Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel 2.2 „Elukeskkond ja planeeringud“.

*** Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel 2.3 „Osalusvõimalused“.

Kommenteeriti, et kohustuslikud ei tohiks olla indikaatorid, mille kohta ei ole andmeid (nt ei ole KOVis supluskohti).

Kolmandas valdkonnas tehti ettepanek ühendada ühistranspordi ja koolitranspordi indikaatorid üheks peatükiks. Samuti sooviti enne valdkondade indikaatorite esitamist saada selle tööetapi kohta lühiülevaadet ja selgitusi. Tehti ettepanek, et KOV võiks saada ise valida endale sobivate alamteemade indikaatorid, sest kui dokument on liiga mahukas, siis ei loeta seda läbi.

3.2.4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet

Neljandas valdkonnas on kaks alamvaldkonda: tervishoiuga seotud universaalsete teenuste ja haridusega seotud teenuste alamvaldkond.

Tervishoiuga seotud universaalsete teenuste alamvaldkonnas pidas iga viies vastaja kõiki indikaatoreid piisavalt olulisteks, et need võiksid olla kohustuslikud. Valdkond ei kuulu otseselt KOVi vastutusalasse, ent on tähtis paikkonna elanike tervise seisukohalt. Mitme indikaatori koondamine võimaldab teha laiemaid järeldusi. Tervishoiu valdkonna andmete hankimist ja nende tulemuslikku analüüsi pidasid KOVid tagasisides keeruliseks protsessiks, näiteks oli keeruline saada ülevaadet ja kokkuvõtteid koolilaste tervise kohta.

Haridusega seotud teenuste alamvaldkonnas soovis näha kõikide valdkondade indikaatorite täitmist kohustuslikuna 61% vastajatest (vt tabel 11). Siiski toodi esile asjaolu, et KOV ei tee üldkeskhariduse ja kutsehariduse kättesaadavuse analüüse.

Tabel 11. Neljanda valdkonna indikaatorid kohustuslikuks märkinute osakaal

4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet*	Indikaatori kohustuslikuks määramist pooldajate osakaal %
4.1. Tervishoiuga seotud universaalsed teenused*	22
4.2. Haridusega seotud teenused*	61

* Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel alajaotused 3, 3.1 ja 3.2.

3.2.5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine

Viienda valdkonna alajaotus käsitleb haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemist, ning selles sooviti näha sotsiaalteenuste ja toetuste alamvaldkonnas väljapakutud indikaatoreid sagedamini, ent abivajavate lastega tegelemise ja perede toetamise näitajaid harvem kohustuslikuna (vt tabel 12). Abivajavate lastega tegelemist kajastavad indikaatorid põhjalikult ning KOVid väljendasid kommentaarides soovi hoida teemad kompaktsena ja vältida dubleerivat käsitlemist.

Märgiti, et KOVi jaoks on keeruline kõik, mis puudutab teenuseosutajate organisatsiooni- või ettevõttesisest hindamist. Rõhutati, et sotsiaalteenuste loeteludes peaks vältima dubleerimist, sest teenuste taotlemine on enamiku teenuste puhul sarnane. Täisealise inimese hoolduse puhul võiks lisaks küsida, kas kõigile makstakse hooldajatoetust, samuti võiks olla võimalus nimetada toetuste suurus. Veel mainiti vajadust analüüsida, kas toetuse määr on abivajajale piisav.

Tabel 12. Viienda valdkonna indikaatorid kohustuslikuks märkinute osakaal

5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine*	Indikaatori kohustuslikuks määramist pooldajate osakaal %
5.1. Sotsiaalteenused ja -toetused*	61
5.2. Abivajavate lastega tegelemine*	39
5.3. Perede toetamine*	39

* Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel alajaotused 4, 4.1, 4.2 ja 4.3.

3.2.6. KOVi toimimine ja ressursid

KOVi toimimise alamvaldkonna küsimustikuga tekkis väljasaatmise ajal tehnilisi probleeme ja paljud KOVid ei jõudnud seda tähtajaks täita. Sel põhjusel jäi nende indikaatorite tagasisidestamine harvaks: 40% vastajatest ei andnud kohustuslikkuse kohta hinnangut, ülejäänute hinnangul aga ei peaks nende indikaatorite tervikpakett olema profiilis kohustuslik (vt tabel 13).

Kvalifitseeritud spetsialistide ja koostöö alamvaldkonna indikaatoreid soovis kohustuslikult täidetavana näha 60% vastajatest.

Tabel 13. Kuuenda valdkonna indikaatorid kohustuslikuks märkinute osakaal

6. KOVi toimimine ja ressursid*	Indikaatori kohustuslikuks määramist pooldajate osakaal %
6.1. KOVi toimimine*	0
6.2. Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu tagamiseks*	60

* Lisa 1 struktuuripuu uue numeratsiooni alusel alajaotused 5, 5.1 ja 5.2.

3.2.7. Osalejate hinnangud pilootprojektile

Pilootprojekti lõppküsitluse järgi nõustusid 60% vastajatest ja ülejäänud pigem nõustusid, et **said e-rakenduse kasutamisega hästi hakkama**. Projekti alguses tehtud sissejuhatavas küsitluses märkis seevastu 7% vastajatest, et nad pigem ei saanud e-rakenduse kasutamisega hakkama. Vastajad peavad vajalikuks, et sissejuhatav ja tutvustav materjal keskonna kohta jõuaks kõigi kasutajateni juba nende kaasamise ajal.

Vastajad nentisid üksmeelselt, et profiili täitmisel **osales kogu meeskond ja koostöö sujus**, samal ajal kui sissejuhatavas küsitluses oldi selle väitega nõus märksa vähem (7% nõustus, 79% pigem nõustus), mis viitab vajadusele toetada KOVe tõhusa meeskonna loomisel kohe protsessi algfaasis. Rõõmustavana saab esile tuua, et 80% vastajatest tunnetas, et **juhtide** (vallavanem, abivallavanem, osakonna/valdkonna juht) **tugi oli protsessi vältel piisav**.

60% vastajatest nentis, et üldjuhul oli nende meeskonnale või selle igale liikmele **määratud tähtsajad ja ülesanded**. Sissejuhatavas küsitluses märkis seda 29% vastajatest, millest saab järeldada, et ainult osa KOVe määras ajakava koos tähtaegade ja vastutajatega kindlaks protsessi alguses ning ülejäänud KOVides kujunes see vajadus välja töö käigus. Tähtaegade ja vastutuse kindlaksmääramine aitas meeskonnal edu saavutada ning vajalike töödega edasi liikuda.

Ainult 40% vastajaid märkis, et nende meeskond sai pilootprojekti ajal **regulaarselt kokku** (sissejuhatavas küsitluses märkis seda 14% vastajatest) ning see tagas tööde järjepidevuse ja aitas hoida motivatsiooni, püsida graafikus. Sissejuhatavas küsitluses tõsteti esile, et kohe projekti alguses võiks kutsuda meeskonda rohkem inimesi ning meeskonna kohtumistel võiks olla ka väline nõustaja, et aidata struktuur paika saada, tööülesandeid jagada, meeskonda superviseerida ja kogu protsess korraga käima lükata. Sellele peeti vajalikuks tähelepanu pöörata põhjusel, et kõikidel osalejatel ei olnud arengudokumentide koostamise kogemust.

Selgus, et kõige rohkem ootavad KOVid **tuge andmete analüüsimisel** (93%) ja valdkonna **kokkuvõtte koostamisel** (64%). Vähem nimetati toe vajadust e-rakenduse tundmaõppimisel ning meeskonna teavitamisel, innustamisel ja ühtsesse infovälja viimisel. Pilootprojekti kavandades toonitati, et üks kuu on hinnanguliselt liiga lühike aeg valdkonna indikaatorite täitmiseks. Rõõmu valmistasid hea projektimeeskond, profiili e-keskkonda üleviimine, andmete importimise võimalus ja lootus, et valmib toimiv tööriist.

Kõik vastajad **soovitasid profiili e-rakendust teistele KOVidele**. Profiili tegemist soovitati juhul, kui see on eeltöö valla arengukava, tegevuskava ja valdkondlike tegevuskavade koostamiseks ning kui need on omavahel seotud protsessid. Sotsiaalvaldkonda puudutavate teemade puhul soovitati selgitada välja ressursid.

Pilootprojekti kokkuvõttena soovitati uutel osalejatel kaasata profiili koostamisse **KOVi juhtkond**, kuna teemad on spetsiifilised. Esile toodi paljude partneritega (tervishoiuteenuse osutajad, rehabilitatsiooniasutused jt) koostöö tegemise ning kommunikatsiooni olulisus.

Oldi seisukohal, et profiili koostamine on ajamahukas, ja soovitati, et enne peavad olema läbi mõeldud:

- ühine eesmärk, miks on profiili täitmine KOVile vajalik;
- motiveeritud ja hästi kaasatud laiapõhjaline meeskond;
- piisav ajakulu profiili täitmiseks (vaatamata eeltäidetud andmeimportidele on see ajamahukas);
- infopäeva või profiili e-keskkonda tutvustavate seminaride korraldamine;
- kasutajatugi profiili täitmise ajal.

Aega kulub meeskondade sõnul mitu korda rohkem, kui oli algul arvestatud, ja oluliseks sai projektijuhi olemasolu. Profiil peaks olema üks osa valla tervikarengukavast, mis koostatakse enne valla arengukava ja hõlmab väga paljusid valdkondi. Sestap sooviti **dokumendi-**

vaadet näha ka ilma täitmata andmeteta, et planeerida protsessi paremini. Vajalikuks peeti andmete säilimist, et tekiks tervikdokument, mis säilib aastaid.

Kokkuvõttes soovitati sotsiaal- ja haridusvaldkonnal teha koostööd, jagada enne profiili koostamist osalistele piisavalt infot, tagada IT-tugi, korraldada eelkoolitused andmete analüüsimise ja lisainfo hankimise teemal ning jagada TAI kodulehel näiteid valminud profiilidest. Enne profiili koostamist ootavad KOVi ka andmete tõlgendamise koolitust juba esimese teemavaldkonna juures, mis sisaldab kõige rohkem arvnäitajaid. Näitajate tõlgendamisel tuleb kasuks maakonnatasandi olude tundmine.

3.3. Rühmaintervjuude kokkuvõte

Rühmaintervjuude kokkuvõttena toodi tagasisides esile **avaürituse-infopäeva olulisus** profiili projektimeeskonna liikmetele. Soovitati korraldada sagedamini infopäevi ja *coaching*'uid, sest need aitasid mõista profiili kasu KOVile ja profiili paremini tutvustada. Soovitati mõelda, kuidas pakkuda osalejatele spetsialistide **tuge statistiliste andmete tõlgendamisel** (andmete mõistmine, analüüsimine, järelduste tegemine), sest meeskondadel jäi sellisest pädevusest puudu. Tehti ettepanek **kaasata e-keskkonna uuendamisse julgemalt** KOVide esindajaid, et tekiks kasutajatele nii sisult kui ka vormilt lihtsasti mõistetav portaal.

Rühmaintervjuudes osalejad olid üldiselt arutamisaltid ning enamik neist olid e-keskkonna ja pilootprojekti protsessi suhtes hästi meelestatud. Tagasisidestamise lisaväärtuseks kujunes teiste KOVide esindajate peegeldus pilootprojekti töökorraldusele, tõrgete lahendamisele, rõõmudele ja ahhaa-efektile. Paljud vestlustes osalenud KOVide esindajad mõistsid, et tegu on pidevalt arendatava projektiga, mitte „valmis tootega“.

Esines ka kriitilisemat vaadet ning neist vestlustest jäid kõlama töömahukus ja e-keskkonna ebaloomilisus. Kriitilisemad olid eeskätt need meeskonnaliikmed, kes koostasid e-keskkonnas mitmeid peatükke ja kandsid protsessis suuremat vastutust. Meeskonnaliikmed, kes vastutasid e-keskkonnas või protsessis enda algatusel või meeskonnajuhi korraldusel ainult ühe kitsa lõigu eest, olid oma hinnangutes neutraalsemad.

3.3.1. Pilootprojekti korraldus ja nõustamine

Pilootprojekti korralduse ja nõustamise alajaotuses käsitleti tagasisides lähemalt ootusi profiilile, tegelikkuse vastavust ootustele, samuti TAI, SKA ja omavalitsusliidu tuge ning töötubade korraldust.

Ootused profiilile

Osalejate ootused pilootprojektile olid suured nii valdkonnaülesuse, tervise teema huvikaitse (st oodati, et terviseaspekt jõuaks KOVi kõikidesse otsustesse) kui ka e-keskkonna puhul. Nimetati ootust, et Exceli tabelite asemel oleks võimalik töötada elektroonilise tööriistaga ning et analüüs aitaks kaasa valdkonna arengukava koostamisele ja valdkonna-üleste probleemide tuvastamisele.

Üldisena märgiti veel ootust saada vanale terviseprofiilile uuendus. Mitmel meeskonnaliikmel oli tervise- ja heaoluprofiili või laste- ja perede profiili täitmise kogemus ning sellest sooviti astuda samm edasi.

Tegelikkuse vastavus ootustele

Tagasisides selgitasid osad vastajad, et neil jäi puudu eelhäälestusest ja pilootprojekti laiemale meeskonnale mõeldud avaüritusest, kus kõik saaksid esmase ülevaate sellest, kellele, miks ja milleks on profiil mõeldud, kuidas saab seda KOVi heaks ära kasutada ning milline on projektis osalemise korralduslik pool (eeldatav ajakulu, info, mida peab

koguma/otsima, partnerid, keda peab eeldatavalt kaasama jne). Eelhäälestuse loomist peeti väga tähtsaks.

Anti teada, et infot leida oli arvatust raskem ja e-keskkond ei toiminud nii sujuvalt, kui oli loodetud: Excel oli küll asendatud e-keskkonnaga, kuid see ei olnud osa KOVide hinnangul Excelist palju kasutajasõbralikum ega ülevaatlikum. Teemade sidusus oli mitme vastaja hinnangul nõrk, e-keskkond ei olnud ülevaatlik. Mainiti, et keeruline oli aru saada kogu tiimi töö mahukusest: tööd alustati aeglaselt, kuid peagi jõuti selgusele, et tegemata on mitme nädala töö.

Rahul oldi sellega, et väljunddokument tekkis ja vana dokumendi ümber vahetas. Meelepaha seevastu tekitas asjaolu, et poole pilootprojekti möödudes lühendati mõnda aruandemalli ja muudeti teksti. Seetõttu osutus osa juba sisestatud andmeid kasutuks, mis tekitas tühja töö tegemise tunde.

Selgitati, et mitu asjaolu (koroonakriis, iga kuu uus valdkond) langesid halvasti kokku ja seepärast tekkis osalejatel tunne, et nad jõuavad profiiliga tegeleda, kuid tegelikult nad ei jõudnud. Lisati, et osa tõrkeid (emotsionaalsed, reaalsed) tekkis koroonaja tõttu: raskem oli leida nii koostööpartnereid, aega kui ka sisemist motivatsiooni projektis osalemiseks. KOVi meeskonnaliikmed jäid ise kohati ajahätta ning alamotiveerituks kriisi ja tegevuste paljususe tõttu. Projektile tagasi vaadates leidis osa KOVide töötajaid, et pilootprojekti oleks võinud mõneks ajaks pausile jätta.

Veel anti tagasisides teada, et profiili koostamise protsess tõi osalejad kahe jalaga maa peale ning pani mõtlema, millised eesmärgid ja kui palju on mõistlik püstitada. Nenditi, et koostöö valdkonnaüleselt on KOVi sees väga oluline.

TAI, SKA ja omavalitsusliidu tugi

Valdavalt tunnetasid vastajad, et TAI, SKA ja omavalitsusliidu tugi on olemas, nendega sai arutada ka sisulisi küsimusi: korraldajad pälvisid kiidusõnu. Mainiti, et TAI ja SKA pakkusid ise aktiivselt välja lahendusi ning julgustasid abi küsima. Ka meeskonnaliikmed ise tahtsid ja julgesid pöörduda TAI ja SKA poole küsimuste ilmnemisel. Eriti kõrgelt hinnati TAI esimest konsultanti. Kiideti ka SKA konsultantide analüüsiosa, mis aitas luua seoseid ja näha asju uuest vaatenurgast.

Oldi seisukohal, et rohkem vajatakse tuge just kogutud andmete alusel analüüsi ja järelduste tegemisel. Otse suheldes leiti lahendused, kuigi mõne lahenduseni jõudmine võttis aega.

Töötubade korraldus

Töötubasid peeti kasulikuks, motiveerivaks ja huvitavaks. KOVides püüti järgida põhimõtet, et üks meeskonnaliige oleks esindatud igas töötoas. Töötube peeti hästi korraldatuks, teemasid põnevateks ja vajalikeks, et protsessiga toime tulla.

Mõni vastaja oli arvamusel, et töötoad pidanuks toimuma juba enne vastava alajaotuse juurde jõudmist, mitte laskma osalejatel kõike ise avastada (töötuba korraldati pärast vastava valdkonna täitmist profiilis). See oleks tagasiside andjate hinnangul aidanud hoida kokku aega ja vähendada osalejate kohatist meelepaha.

3.3.2. Kohalik meeskond

Pilootprojekti KOVi meeskonna alajaotuses käsitleti tagasisides lähemalt meeskonna loomisega seostuvat, takistusi meeskonnatöös ning saadud häid elamusi ja pilootprojekti mõju KOVis.

Meeskonna loomine

KOVID lähenesid meeskonna loomisele mõnevõrra erinevalt. Osas KOVIDes oli lisaks meeskonna juhile olemas nn vedav tuumik, kes vastutasid omakorda suuremate teemade eest ja värbasid meeskonnaliikmeid. Teistes KOVIDes juhtis tegevust näiteks vallavanem või abivallavanem ja teemad olid määratud oma valdkonna ametnikele vallas. Kolmandad KOVID kaasasid välise partneri kogu protsessi juhtimiseks ja tervikdokumendi koostamise koordineerimiseks. Seda praktikat oleks enda kinnitusel soovinud kasutada veel mõni KOV, kuid erinevatel põhjustel ei olnud see võimalik või lisatõe kaasamine sel korral ei õnnestunud. Tagasisidestajate sõnul kasvasid meeskonnad kohati isegi 20-liikmeliseks.

Oldi seda meelt, et profiili sisupool peaks jääma valla töötajate täita, et lõppdokumendiga tekiks nn oma-tunne. Küll aga kaasati sisuloomesse kohalikke politseinikke, päästeametnikke ja meditsiinitöötajaid (viimastega oli COVID-19 pandeemia tõttu mõnevõrra raske luua koostöist kontakti). Mõni KOV kasutas ka eraldi konsultandi abi, kes aitas jagada vastutust ja kanda protsessiga seotud koormat.

Andmete sisestamist peeti kergeks, kuid leiti, et analüüsi ja järelduste tegemise juures oleks olnud abi vaja. Välise toe vajadust nähti just analüüsietappide juures. Leiti, et sisupoolega peab kindlasti tegelema KOV ise, sest siis on sellest ka kasu, ent profiili tehniline täitmine ja projektijuhtimine võib tulla väljastpoolt KOVi. Paljudele KOVIDele sai üsna ruttu selgeks, et tuleb määrata teemade eest vastutajad ja tegevuste tähtajad. Märgitakse äärmiselt olulisena, et inimesi on vaja kaasata kohe algetapis, sest nii tekib suurem oma-tunne.

Takistused meeskonnas ja hästi toimunud praktikad

Kuna profiili täitmine osutus oodatust (tehniliselt) palju keerulisemaks ja ajamahukamaks (andmestike, sh ajalooliste andmestike otsimise tõttu ja töömahu alahindamise tõttu), tekkis paljudel projektis osalejatel ajasurve: ei suudetud pidada kinni tähtaegadest. See tekitas stressi. Järgnevalt on esitatud noppeid tagasisidest tekkinud takistuste ja eduelamust pakkunud praktikate kohta.

- Tekkinud ajasurvet oleks saanud leevendada projekti avakoosolekuga (ka KOVIDe sees), kus oleks ootusi ja ettekujutusi reaalsusega kokku viidud.
- Jäi puudu statistika, analüüsi ja tõlgendamise pädevusest: milline seis on hea, milline halb, mida üldse tuleks aluseks võtta seisu hindamiseks jm.
- Osa osalisi KOVIDes ei võtnud profiili koostamist täie tõsidusega, vaid pidas seda „mingiks sotsiaalvaldkonna teemaks“, ehkki profiilis ei olnud ainult n-ö pehmed teemad.
- Töömahust oli eksitav ettekujutus, see ei olnud lihtsa küsimustiku täitmine.
- Meeskonnajuhil tuleks luua kolmest-neljast inimest koosnev tuumik, kes vastutab alamteemade eest ja omakorda kaasab teisi inimesi.
- Kaasata tuleks kõikvõimalikud osalised: politsei, kultuuri-, arendus-, haridus- ja noorsootöötajad jpt.
- Kaasa tuleks neid inimesi, kes näevad võimalusi, mitte takistusi.
- „Kõige keerulisem osa protsessis oligi saada niigi ülekoormatud ametnike käest seda aega, et ta hakkab seda [dokumenti/keskkonda] täitma.“
- Profiili koostamiseks on vaja laiemalt tunda valla eluolu, st teada, kelle käest mida küsida.
- „Meil oli pigem probleem seesiselt, omavaheline kommunikatsioon oli puudulik.“
- Erinevatel valdkondadel oli keeruline üksteist mõista.

- Rõõmustavana märgiti, et meeskond töötas hästi ja täitis oma ülesannet ning kõik sai tehtud nii, nagu vaja.
- Õppetund: oleks võinud jagada ülesandeid rohkem laiali väiksematele töörühmadele.
- Põhiline proovikivi oli meeskonna motiveerimine.

Meeldiv elamus ja pilootprojekti mõju KOVis

Tagasisides selgitati, et profiili täites avastati KOVis, et paljud asjad on KOVis paremaks läinud, ja tekkis äratundmine, et nad juba teevadki nii, nagu vaja – seda ei pruugita igapäevatööd tehes hoomata. Seega oli projektis osalemine mitmele KOVile omamoodi tunnustus KOVi enda tööle.

Leiti ka, et protsessis osalemine tekitas võimaluse teha koostööd teiste valdkondade esindajatega, ja andis selge teadmise, et tegelikult on kõik valdkonnad omavahel seotud. See tugevdas ühiseid väärtusi ja teadmist sellest, millega teised KOVis tegelevad. Osa KOVe ei olnud veel lõpparuande kokkupanekuni jõudnud (või ei olnud seda dokumenti veel meeskonnaliikmetele tutvustatud), mistõttu ei osanud nad kommenteerida profiili kasutatavust arengukavade koostamise vaates.

Noppeid osalejate kommentaaridest

- Valdkondade spetsialistide jaoks oli profiili täitmine heas mõttes teadmiste test või pädevuskontroll, mille n-ö läbimise järel sai enda üle uhkust tunda.
- Palju tööd tehti ära valdkonna arengukava koostamiseks. Kui lõppdokumenti ei saa ka selle mahukuse tõttu sellisel kujul kasutada, siis teatud osi saab kindlasti kasutada.
- Tore oli profiili täitmise käigus avastada, et KOVis on mitu asja paremaks muutunud.
- „Kui mõni triip roheliseks läks, siis oli küll kergendus. 😊“
- Süsteemist ja selle kasulikkusest saadi aru alles lõpuüritusel. Mõisteti, kui palju infot saab tegelikult profiilist kätte, kui on vaja minna mingi teemaga volikokku.
- Vaieldi ka selle üle, milline olukord on hea ja milline halb ning mis üldse tuleks võtta seisu hindamise aluseks.
- Leiti, et tuleb lihtsalt alustada ja siis järjepidevalt jätkata, et ei tekiks pausi, sest tagantjärele on keeruline infot otsida, kui midagi jääb puudu.
- „Läksin algselt sotsiaalvaldkonnale abiks, aga avastas, et see on ka minu valdkonnale väga suureks abiks.“
- Eriti põnevad olid just teised valdkonnad, kus sai ennast proovile panna ja teisi aidata.
- Tohutult hea tunne oli lõpusirgel olla: „Nüüd on justkui magustoit, kui enne oli selline kokkamine, nüüd juba naudime magustoit.“
- Rõõmustati, et vananenud terviseprofiilile tuli uuendus: sai ühiselt arutada kõik teemad läbi, et kõik oleksid asjaga kursis.
- Keegi ei ütelnud, et profiili pole vaja, kõik püüsid seda täita oma kohustuste kõrvalt.
- Tegelikult oli põnev kogemus, kogu aeg toimus midagi.
- Isiklikul tasandil oli samuti hea kogemus ja koostöö õppimise võimalus. Tore oli saada ülevaadet ja häid üllatusi statistikast.

3.3.3. E-keskkond ja analüüs

Järgmises intervjuude teemavaldkonnas anti tagasisidet e-keskkonna ülesehituse ja kasutamismugavuse, tekkinud tõrgete ja nendest ülesaamise kohta, samuti valdkonnaülese eneseanalüüsi tegemise võimalikkuse ja edasiste arendusvajaduste kohta.

Paljude osalejate nimetatud e-keskkonna tõrked viitavad sellele, et vaja on analüüsida selle kasutajamugavust ja -teekonda. Kuigi pilootprojekti üks eesmärk oli saada arendus-

ettepanekuid ja ideid ka e-keskkonna parendamiseks, võttis mitu KOVi e-keskkonda kui valminud töövahendit, panustades sellesse palju (tihti tööväliselt) aega ja energiat.

E-keskkonna ülevaatlikkust hindasid üsna erinevalt need, kes täitsid seal ainult ühte kitsast lõiku (valdavalt olid need vastajad rahul, pidades keskkonda loogiliseks, kuigi ehk pisut arhailiseks), ning need vastajad, kes olid seotud mitme teemaga ja olid näinud ka lõppraportit (nad olid pigem kriitilised).

Noppeid osalejate kommentaaridest

- „Visuaalse poole pealt üsna ülevaatlik; hea, et osised on ühesuguse struktuuriga, tead, mida otsida peatüki algusest või lõpust.“
- Praegu on kaasatud maksimumprogramm teemasid. Neid tuleks vähemaks võtta või vaadata üle, millised on kohustuslikud ja millised mitte.
- Alguses tundus, et e-keskkond ei moodusta tervikut. Tuli ette salvestamistõrkeid: inimesed olid teinud suure töö ära ja ei saanud siis seda salvestada.
- Oli kordavaid kohti. E-keskkonna visuaal ei ole eriti nüüdisaegne.
- Hinne on tubli 4–.
- Infot sisestada oli lihtne ja konkreetne.
- Programmi ülesleidmine ja e-keskkonda sissepääsemine võttis aega, kuid kui sinna sisse sai, siis töö sujus: rõõmud ja mured said välja selgitatud. Samuti tagab see järjepidevuse.
- „Ja ülioluline on, et iga tüki täitja loeb lõpuks läbi ka terviku – siis tekib ahaa elamus!“
- Leidus „üleliigset“ tööd ja ka infot: saab võtta tähtsamaid punkte üle arengukava tegevuskavadesse.
- KOVil võiks olla võimalus ise valida ja saada kogu dokumendist kokkuvõte.
- „See on uskumatult hea andmebaas ka teiste valdkondade arengukavade koostamiseks. Eks hiljem näeme kuidas need tulemused seal kajastuvad.“
- Profiilist saab kasutada valmis teksti, kui on vaja volikogus midagi esile tuua.
- Profiili täitmine ise tekitabki äratundmist, et kõik teemad on omavahel seotud.
- Pilootprojekti võeti tõsiselt. Huvitav oli ka teiste kirjutisi lugeda.

3.3.4. Tagasipeegeldus protsessile ja edasivaade

Tagasiside selles osas peegeldati ja jagati seisukohti, millised on meeskonna järgmised sammud profiiliga seoses, millist kasu nähti protsessis osalemisest ning millised võiksid olla väärtuslikud kogemused ja soovitud järgmistele meeskondadele, kes hakkavad profiili koostama.

Kuna kõik KOVid olid tagasiside kogumise ajaks oma tegevuste ja soovidega erinevas faasis, ei moodusta koondkokkuvõte ühtset tervikut, vaid kirjeldab meeskondade arusaamade ja edasiste toimeviiside variatiivsust.

Tagasiside protsessile ja edasivaade

- Edasi tuleb ühine arutelu, tehakse järeldused ja otsustatakse, kuidas minna edasi, st koostatakse tegevuskava.
- Tegevuskavadega minnakse edasi, aga kasuks oli ikka, et pilootprojekti osaleti.
- „Tahaks selle ikkagi uues volikogus kinnitada, et ta jääks selliseks strateegiliseks dokumendiks.“
- Mitu KOVi jätkab tööd siis, kui saab valmis uue arengukava (praegu on tegevus pausil).
- „Sügisest läheb meil see käiku.“
- Volikogu peab dokumendi kinnitama, et selle saaks kasutusele võtta, kuid praegu väljundina saadav dokument on selleks liiga mahukas.
- Volikogus saab hakata kohe arengukavasid tutvustama ja siduda selle pilootprojektiga.

- Võetakse profiilist olulisimad punktid ja lisatakse need arengukavasse.
- „Kõik võiksid mõista, et kogu dokumenti võiks ka edaspidi töös hoida, mitte tehtud ja unustatud.“

Mõju KOVile

Leiti, et pilootprojektis osalemine arendas meeskonnatööd ja arusaamist nii endast kui ka üksteisest. Sageli mainisid vastajad, et kinnistus selle mõistmine, et kõik teemad ja valdkonnad on omavahel seotud ning sõltuvad üksteisest. Koroonakriis segas paljusid plaane: otsesuhtlus ja ühe laua taga kohtumised oleksid aidanud osa tekkinud raskusi vältida või nende halba mõju vähendada. Meeskonnad, kellel oli juba koos töötamise kogemus, hakkasid kiiremini toimima.

Kogu pilootprojektile tagasi vaadates mainiti erinevaid vaatenurki, mida kajastavad järgmised nopped osalejate kommentaaridest.

- Aitas väga hästi näha suurt pilti ja tuvastada, kus protsessis täpsemalt asub KOV oma tööga ja kuhu tuleb suunduda.
- „Nihe mõtlemises toimub siis, kui meeskonnaliikmed osalevad kõikidele teema-koosolekutel. Siis tekib sünergia ja laiem arusaam, kuidas ja miks on asjad omavahel seotud. Kaasatus ja koostöö on väga olulised.“
- Tekkis sünergia KOVi sees ja ka selle asutuste vahel.
- Äratundmisrõõm: juba tehaksegi nii, nagu vaja. Tekkis arutelu, kuidas saaks seda paremini teha.
- Ühised väärtused on tugevnenud ja teadlikkus teiste töövaldkonnast ka suurenenud.
- Koroonaga segas palju vahele: otse suheldes oleks olnud palju kergem töötada ja omavahel usaldust luua kui veebis.
- Kohtumisi meeskonnaga oleks tarvitsenud rohkem olla.
- Vaja on kindlasti koosolekut, kus tutvustatakse, mida profiilist üldse saab ja kui oluline on kõigi panus.
- „Kui oleks teadnud eelmise aasta kevadel kui palju inimesi peab üks ühele läbi käima ja rääkima ja kui palju kulub sellele aega, et üldse kõik käima lükata, oleks teistmoodi teinud.“
- Tagantjärele mõeldes ei oleks vastaja soovinud projektis osaleda, ent samas sai KOV teemad omavahel läbi arutada ning näha arve ja fakte, mida võib-olla muidu ei vaadataks, millele muidu ei mõeldaks.
- Sama meeskonnaga on plaan ka edaspidi kokku tulla ja asjaga pidevalt tegeleda.
- Kõik teemad on väga põhjalikult üle vaadatud ja ühes dokumendis koos.
- Arengukavade suhtes tekkis reaalsustaju: kui koostada üldsõnalise arengukava juurde tegevuskava, siis ei ole mõistlik võtta korruga ette üle kahe valdkonna juhul, kui soovitakse, et asjad saaks ka päriselt tehtud.
- Näha oli arengut kolme aasta raames, mis oli meeldiv ja millele iga päev ei mõtle.

Soovitused uutele liitujatele

Tagantjärele tarkusena toodi soovitustes esile ennekõike seda, mis jäi oma meeskonnas puudu või millest oleks olnud neil oma töös abi. Lähenemisviise, mis juba toimisid ja edu töid, mainiti harvem.

Uutele KOVidele, kes hakkavad profiili koostama, anti mitmesuguseid soovitusi.

- Vaja on kindlasti koosolekut, kus tutvustatakse, mida profiilist üldse saab ja kui oluline on kõigi panus.
- „Eesmärk on samuti üks olulisemaid asju, ei ole mõtet teha lihtsalt dokument dokumendi järel, see ei toimi muidu.“
- Oluline on meeskonna loomine. Selles ei pea olema mitte ainult parimad spetsialistid, vaid ka meeskonnamängijad.

- Kindlasti peab inimestele selgeks tegema, et see projekt hakkab nüüdsest nende aega võtma, selle jaoks tasub tõesti hakata oma aega planeerima. Vaja on teada, kellel on millised ülesanded.
- „Kindlasti tasuks alustada vallavalitsusest või vallavanemast, nendega konsulteerima.“
- Meeskonda tuleb juhtida töögraafikute ja eesmärkide kaudu ning vastutus jagada väiksematesse tiimidesse.
- Motiveerimist ei tohi samuti unustada!
- „Motivatsiooni aitab rohkem üleval hoida, kui teha teemad koos ja fokuseeritult, mitte liialt venitada.“
- Värvata tasuks projektijuht/eestvedaja, võimaluse korral tasu eest.
- Luua tuleks võimalikult laiapõhine tiim (ei ole vaid sotsiaalvaldkonna teemad!), mitte otsida kõiki vastuseid väikeses ringis.
- Töötada tuleks ühise tiimiga sünkroonis, et kõik teemad oleksid samal ajal töös. Igal teemal võiks olla ka peavastutaja.
- Teistel soovitaks KOV liituda ainult juhul, kui e-keskkond muudetakse paremaks.
- „Mul on tunne, et praegu kõik kuidagi rapsivad, võiks saada kõik ühe juti peale, varsti on muidu jälle valimised ja siis tehakse uuesti kõike teistmoodi ja nii jääbki.“
- „Kindlasti liituge, see on osa arengukavade tegemisest. Palju infot saab pärast lihtsasti kätte, ühe näpuliigutusega importides.“
- Arengudokumendid hakkavad tänu loodud profiilile paremini üksteisega tööle.
- „Aastaga on tegelikult võimalik väga kiiresti(/palju) muutuda.“

3.4. Pilootprojekti eestvedajate tegevus ja tagasipeegeldus protsessile

Pilootprojekti eestvedamine ja selle käigus lahendamist vajanud olukorrad veeretaskid ka korraldava meeskonna teele hulga proovikive, suunates neid nii leidma uusi lahendusi kui ka kohendama algseid plaane. Peamised pilootprojektile seatud eesmärgid olid testida ja arendada profiili e-keskkonda, luua KOVi vajadustele vastavad juhendmaterjalid ning täiendada tervikprotsessi nõustamismudeleid. Need eesmärgid täideti väga suures osas. Esiialgu plaanitud tegevuskava mooduli väljatöötamiseni ei jõutud.

Pilootprojektist **saadi väärtuslikke kogemusi**, nende alusel loodi ja täiendati e-keskkonda, juhendmaterjale, samuti juhendati, koolitati ja nõustati kohalikke meeskondi ning iseennast.

Pilootprojekti tõestas, et asutuseüleselt (TAI, SKA, Harjumaa Omavalitsuste Liit) on võimalik tihedat koostööd tehes ja omavahel vastutust jagades arendusi ellu viia. Koos käidi ka KOVide juures profiiliteemalistel kohtumistel. **Ametkonnaülese meeskonnana toimimine ja päriselt koos töötamine tasus end ära** ning koos saadi üle ka perioodist, mil väga lühikesel aja jooksul vahetusid arendusmeeskonna liikmed ja IT-partner.

Korraldav meeskond kohtus omavahel regulaarselt (igal nädalal) enamasti veebi teel. Lisaks vahetati e-kirju, koostati ühiskasutuses olevaid elektroonseid dokumente ja suheldi nii telefonitsi kui ka silmast silma. Leiti, et silmast silma kohtumisi ja laiemat ringi kolleege kaasavaid arutelusid oleks võinud korraldada sagedamini.

Üks esilekerkinud mure oli **tehniliste probleemide** (nt andmete salvestamine ja importimine) ilmumine ja nende lahendamise keerukus. Tehnilised probleemid osutusid kasutaja- ja konkreetse profiili keskseteks, mitte üldisteks ja kõiki pilootprojekti KOVe puudutavateks.

Teine suurem katsumus oli seotud pilootprojektis osalenud **KOVide väga erineva info- ja toevajadusega**. Iga KOV koges protsessis omalaadseid probleeme ja kõigile sobiliku või

vähemalt vastuvõetava lahenduse leidmine ei olnud alati võimalik. Ka KOVides muutusid vastutajad või meeskonnaliikmed (nii inimeste vahetus kui ka uute tulek tuumik-meeskonda), mis tõi kaasa olukordi, kus protsess võis takerduda ning tuli liikuda mitu sammu tagasi selleks, et saaks jälle edasi minna. Nii pika pilootprojekti peale on see mingis mõttes paratamatu.

Protsessi käigus ilmnis veel vajadus kaasata profiili koostamise erinevas faasis **erineva tasemega** juhte ja spetsialiste. Näiteks protsessi algatamise, hilisemate koondkokkuvõtete tegemise ja prioriteetide seadmise juures on juhtide osalus ülioluline, ent analüüsi ja andmete kogumise faasis tagasihoidlikum. Analüütikute, andmebaasihaldurite ja koordinaatorite pädevusi läks aga vaja valdkondade indikaatorite täitmise, s.o info kogumise ja tõlgendamise faasis.

Nõustamisel nähti suurt kasu sellest, kui **esialgu keskenduti protsessi juhile** ja alles seejärel kogu meeskonnale, sest nii sai juht olla kohtumistel meeskonnale toeks ning nõustaja oli küsimusteks paremini valmistunud. Pärast seda oli mõistlik liikuda laiemale kommunikatsioonile ja meeskonnaliikmetele ülesannete jagamise juurde.

Kord kuus KOVide esindajatele korraldatud töötubade esmane eesmärk oli võtta täidetud valdkond kokku, jagada kogemusi ja leida arutelude abil ühiselt sobilikud lahendused selles valdkonnas üles jäänud probleemidele. Tegelikult kujunesid töötubadest peamiselt **valdkondade avakohtumised**, mis juhatasid sisse valdkonna indikaatorite täitmise, sest paljud KOVid ei olnud jõudnud valdkondi selleks ajaks lõpuni täita. Kohapeal said teemavaldkonnaga alustanud KOVid küsida nõu.

Töötubades koos töötamine ja igakuised kohtumised (TAI, SKA ja kõik osalevad KOVid) andsid osalistele tuge ja kindlustunnet, et edasi liikuda. Samuti aitas see neid omavahel lähendada: kohtuti vahetult ja hiljem teati, kelle poole vajaduse korral pöörduda. Kohtumistel said tehnilised küsimused kiiresti vastused või pandi need edasiseks lahendamiseks kirja. Regulaarsed mitme meeskonna kohtumised võimaldasid omavahel **kogemusi jagada ja üksteiselt õppida**, mis oli võimestav ja edasiviiv.

Küll aga tekkisid aeg-ajalt arutelud selle üle, milline roll on kellelgi kohtumistel ja töötubades: kui ei olda parasjagu töötoa korraldaja, siis kas oleks mõistlik jääda kõrvaltvaatajaks või anda koos KOVide meeskondadega panus töötubadesse suunatud ülesannete lahendamisse? Rollijaotuse kokkulepped ja nende olude alusel ümbermängimine oli arendusmeeskonnale igapäevatöö nagu ikka koos töötavatele meeskondadele.

Peamiste tuge vajavate aspektidena toodi esile analüüsi- ja kaasamisküsimused. Pilootprojekti kujundati nõustamistegevused ümber vastavalt osalejate vajadustele ja nende tagasisidele. Ekspertide kaasamine töötubadesse aitas KOVidel profiili koostamisel edasi liikuda. Tuge pakuti nii juhendmaterjalide, infovahetuse, seminaride ja töötubade kui ka nõustamise teel.

Keeruliseks osutus toe pakkumine haridusvaldkonnas, sest **EHISE andmebaas ei võimaldanud andmete tagasiulatuvaid väljavõtte**. KOVide kogutud andmed erinesid mõningatel juhtudel imporditavatest andmetest ja see ebakõla tekitas nii nõustajate kui ka spetsialistide seas palju segadust. Samas pakkus see olukord ka kasulikke arutelusid ja sügavamalt mõistmist.

Kohustuslike ja soovituslike indikaatorite kokkulepete kohta olid KOVidel teistsugused ootused kui pilootprojekti korraldamise ja arendamise eest vastutaval meeskonnal. Sellistel puhkudel tuli teema uuesti läbi arutada ning koos mõtestada profiili laiem kasu, vajadused ja ideestik. Vastavalt olukorrale ja parimale teadmisele tehti otsused tegevuste ja edasiantavate sõnumite kohta.

Pilootprojekti osalenud KOVidele saadeti regulaarselt kirjalikke kokkuvõtteid ja ülevaateid parasjagu esinevatest probleemidest (salvestustõrked, tõrked valemiteel põhinevate tabeliridade täitumisega, importide ümberseadistamise, PDF-lõppdokumendi kuvamise,

PDF-lõppdokumendi lühiversiooniga jne) ja nende lahendamisele seatud prioriteetsusest (väga oluline, vähem oluline, pole prioriteetne). E-keskkonnas tehtud muudatustest teavitati KOVide kontaktisikuid ning nemad hindasid vajadust, kellele ja mida oma meeskonnas edasi jagada.

Pilootprojekti ja selles edasijõudmist käidi tutvustamas nii paikkonna ekspertrühmas kui ka maakondlike rahvatervise spetsialistide seminaridel. Esmast kogu pilootperioodi kokkuvõtet esitleti Harjumaa Omavalitsuse Liidu korraldatud profiili koostööseminaril 2021. aasta juunis. Pilootprojekti esialgseid tulemusi esitleti rühmaintervjuude tagasiside põhjal ja toodi esile nii õnnestumised kui ka õppimiskohad. Tutvustuse ja töötubade eesmärk oli toetada pilootprojektis osalenud KOVide tegevuskavadega töötamise jätkamist ning innustada pilootprojektis mitteosalenud KOVe alustama profiili koostamist.

4. Järeldused ja ettepanekud edasiarendamiseks

Neljandasse peatükki on koondatud suuremad ja pilootprojekti lõppemise ajaks veel lahendamist oodanud arendustegevused. Arendusvajadusi arutati meeskonnas regulaarselt läbi ja neile otsiti lahendusi terve pilootprojekti vältel. Selles peatükis on esitatud suurimad probleemvaldkonnad, tehtud järeldused ja võimalikud viisid edasiarendamisele lähenemiseks.

Kogutud tagasiside alusel tehti muudatusi ka e-keskkonnas, juhendites ja nõustamisprotsessis, muudeti valdkondade indikaatoreid, lisati abitekste ning parandati IT-toega koostöös tuvastatud vead – need ei leia selles peatükis kajastust.

Pilootprojekti tervikprotsessi toimimine võeti kokku ja seda analüüsiti kolme alateema kaudu, nii tehakse ka selles peatükis. Esimene alajaotus keskendub e-keskkonnale ja andmetele, teine meeskondadele ning kolmas toe pakkumisele.

4.1. E-keskkond ja andmete analüüs

E-keskkonna peamise puudusena toodi esile selle mahukus: ootus ja vajadus on kompaktsema analüüsivahendi järele. Mahukust ei loo mitte üksnes indikaatorite arv, vaid ka neisse koondunud sisu. Seega on vaja tegeleda jätkuvalt ja süvitsi indikaatorite süsteemiga.

Pilootprojektis ilmsid ka tehnilised probleemid ja kasutajamugavusega seotud asjaolud. Läbimõtlemist nõuab analüüsi lõpptulem: PDF-dokument on pikk ja kohmakas, edasises töös raskesti kasutatav.

E-keskkonnas toimuv olukorra analüüs on ainult alusmaterjal sihtide seadmiseks ja edasiste tegevuste planeerimiseks. Tähtis on jõuda tegevuskavani, mis saab olla osa KOVi laiemast arendusplaanist või eraldiseisev töökava. Ka tegevuskava moodul võiks olla kas e-keskkonna osa või sinna lõimitav.

Peamised järeldused ja vajalikud edasiarendused **struktuuri ja indikaatorite süsteemi** kohta on järgmised.

- Praegusel kujul on analüüs väga mahukas ja kohati kasutaja jaoks korduva sisuga. Seetõttu tuleb profiili struktuur süsteemselt üle vaadata, indikaatorite mahtu vähendada ja neid struktuuripuu ümber tõsta.
- Vaja on luua süsteem ja regulaarsus valdkondlike indikaatorite ülevaatamiseks ja uuendamiseks, sh tuvastada ja eemaldada mittekasutatavad või vähe kasutatavad indikaatorid (eemaldada indikaatorid, mille alusandmed on muutunud pikema arendusprotsessi jooksul raskesti kättesaadavaks või mida enam ei peeta valdkondades oluliseks jälgida; lisada valdkonna parema ja uuema teadmise alusel vajalikke näitajaid).
- Kohustuslikuks jäetakse ainult imporditavad indikaatorid. Lisatakse lühemaid teema- ja sihtrühmapõhiseid indikaatorite nimekirju, et tagada paindlikkus.
- Varasemast suuremat rõhku tuleb panna maakonnapõhiste andmete kasutamise võimaluste tutvustamisele olukordades, kus ei ole KOVi tasandi andmed kättesaadavad (sest naabrid ei ole sageli nii erinevad ja ühiselt tegutsedes jõutakse paremate tulemusteni).
- Hinnangute skaalad ja hindamisalused vajavad põhjalikku tutvustamist profiili täitmise eel. Innustada tuleb sedalaadi arutelude teket.

Parendust vajab profiili **e-keskkonna töökindlus ja kasutajamugavus**, mistõttu tuleb:

- vaadata veel kord üle andmebaaside liidestused, impordi toimimine ja toimingute ebaõnnestumise korral kuvatavad veateated;
- korrigeerida menüüriba paigutust ekraanil ja selle kuvamise/kaotamise võimalusi;
- kohaldada e-keskkonna kuva ka väiksemale ekraanile;
- muuta esmakordne e-keskkonda sisselogimine lihtsamaks ja töökindlamaks;
- tagada, et tekste kopeerides on võimalik muuta fonti;
- võimaldada rohkem personaliseeritust, sest KOV võiks saada valida, millistest osadest panna oma aruanne kokku;
- läbi arutada teiste KOVidega võrdlemise mooduli lisamise vajadus;
- pidada e-keskkonna tehnilise kasutajamugavuse ja töökindluse suurendamise teemal nõu kasutajaliidese ja -kogemuse (UI/UX) spetsialistidega;
- võimaldada valdkondlike kokkuvõtete automaatne kopeerimine koondkokkuvõtete lahtrisse, et koondkokkuvõtte tegija ei peaks mitte kopeerima, vaid saaks panna koondvaate kokku automaatselt, kokkutõstetu alusel;
- lisada väljunddokumentidesse viited andmeallikatele ja indikaatorite juurde soovituslike andmebaaside loetelu;
- muuta väljundina loodavate ülevaadete formaat PDF-ist Wordi dokumendiks, et meeskonnad saaksid ka peale hooaja sulgemist jätkata väljunddokumendiga tööd või lisada sinna tegevuskavasid, pilte, sissejuhatuse jm;
- vähendada väljunddokumentides kuvatavate piltide formaati, mõelda läbi värvivalik ja leida võimalusi tühjade alade vähendamiseks dokumendis;
- luua võimalus indikaatorite vaadete väljaprintiks enne, kui asutakse tegema alamvaldkondade kokkuvõtteid;
- nüüdisajastada ja värskendada visuaalset lahendust ning suurendada tekstikaste;
- tuua teemapuu välja juba avavaates, et tekiks ülevaade kategooriatest;
- luua võimalus, et teema peale liikudes tekib infoaken teema sisuga ka ilma teemast väljumata;
- kaaluda võimalust, et nõustajad saaksid e-keskkonda lisada kommentaare ja mõtteid selleks eraldi loodud alajaotusesse (mitte analüüsi teksti alajaotusesse).

Tööd nõuab ka profiili **seotuse suurendamine tegevuskavade ja arengudokumentidega**, millest lähtudes on tarvilik:

- siduda praegu e-keskkonnas olev andmete kogumine, analüüsimine ja tehtud järeldused selgemalt prioriteetide seadmise ning tegevuskavadeni jõudmise protsessiga;
- töötada välja e-keskkonda sobilik ja selle praeguseid võimalusi arvestav tegevuskava moodul koos võimalusega seada tegevuskavale mõõdikuid ning jälgida eesmärkide täitmist;
- siduda selgemalt analüüs ja tegevuskava nii kommunikatsioonis kui ka töötubades;
- leida uusi kasutajasõbralikke lahendusi tegevuskava ja analüüsimooduli sidumiseks;
- hinnata vajaminevaid ressursse (probleemide tuvastamise, analüüsi ja tegevuskava väljatöötamise juures) ning leida kõigile osalistele aktsepteeritav ja arusaadav lähenemine.

4.2. Kohalik meeskond ja koostöö

Vähem koordineeritud meeskondades jäi omavaheline kommunikatsioon puudulikuks. COVID-19 leviku tõttu said meeskonnaliikmed kokku harvemini, tekkisid raskused valdkondade kokkuvõtete tegemisel ja ühise visiooni kujundamisel. Kommunikatsioon toimus tõhusamalt kindla protsessijuhiga meeskondades. Meeskondadesse kaasatud välised konsultandid aitasid analüüsida andmeid, juhtida protsessi või koostada kokkuvõtteid.

Õnnestunud protsessijuhtimist iseloomustas **järjepidev omavaheline suhtlemine ning selged eesmärgid, tähtajad ja valdkondlikud vastutajad**. Valdkonnajuhid vastutasid alamvaldkondade täitmise ja kokkuvõtete kirjutamise eest. Kokkuvõtete tegemisel andis lisaväärtust laiemale meeskonnale, st teiste valdkondade esindajate kaasamine, sest nii sai kokkuvõtte sisukam ja hinnangud objektiivsemad. Mitu KOVi töi pilootprojekti lõpus esile positiivse kõrvalmõju meeskondadele: nad hakkasid paremini nägema valdkondade seoseid. Profiili koostamise protsess andis seega põhjuse koostööks ja aruteludeks.

Peamiste õppetundide ja edu toonud lähenemiste alusel saab esile tuua järgmised soovitusel:

- profiili täitmise võiks sisse juhatada kogu meeskonda kaasav avaüritus, mis aitaks tuua meeskonna algusest peale ühtsesse infovälja, ja protsessi suhtes tekiks suurema tõenäosusega nn oma-tunne;
- juhtkonna kaasamine protsessi tagab volitused eri valdkondade spetsialistidele tööülesannete andmiseks, vajaduse korral igapäevase töökoormuse vähendamiseks ja analüüsi alusel arendustegevuste elluviimise;
- profiili täitmine ei tohi jääda ühe inimese tööülesandeks: ühe eestvedaja (protsessi või valdkonna eestvedaja) kõrval on oluline teda toetav tuumikmeeskond, kes aitab kaasata, tegevusi ellu viia ja omavahel leitud peegeldada;
- tervikliku analüüsi saab siis, kui profiili meeskond on valdkonnaülene (tervis, turvalisus, sotsiaalhoolekanne, haridus, kultuur jm) ja infot kogutakse ka paikkonna elanikelt;
- tähtis on koormuse jaotamine meeskonnas ja üksteise asendamise võimekus, et töö ei jääks võtmeisikute ajutise kõrvaljäämise korral soiku;
- kõige tähtsam on realistlik ajaplaneerimine ning tähtaegade ja vastutuse määramine;
- vajaduse korral tasub kaaluda välise nõustaja kaasamist, kes aitaks kas protsessi juhtida või toetaks analüüsise ja järelduste tegemist;
- meeskonna motivatsiooni aitab hoida protsessi kasu nägemine, selle eesmärkide mõistmine ja vastastikune innustamine;
- koos tegutsemise sünergia tekkele aitab kaasa meeskonnaliikmete regulaarne kohtumine, tehtu läbivaatamine ja järgmiste sammude koos otsustamine.

Iga meeskonna ja suurema arenduse keskmes on inimesed. Koostöö toimib siis, kui inimeste vahel on usaldus, eesmärged mõistetakse ja suudetakse sõlmida kokkuleppeid eesmärkideni jõudmise kohta.

4.3. Tugi protsessi õnnestumiseks

Pilootprojekti tugisüsteemi alustalad olid avakohtumised (Harjumaa Omavalitsuste Liidus, veebikeskkonnas ja KOVides kohapeal), töötoad ning edasine, vajadustel põhinev nõustamine.

Kõikide tehniliste ja sisuküsimustega sai igal ajal pöörduda TAI ja SKA konsultantide poole. Vaatamata eeltööle, avakohtumistele ja iga valdkonna jaoks eraldi korraldatud töötubadele kujunes profiili koostamine KOVidele siiski ajamahukaks. Tekkinud raskused andsid võimaluse KOVidel endil ja ka toe pakkujatel õppida protsessi toetamise tegelikke vajadusi paremini tundma.

Tuleb jätkata tegelemist profiili **kommunikatsiooni ja juhendmaterjalidega**:

- rõhutada kasu, mida profiilist saavad KOV, kogukond, meeskond ning teised kaasatud osalised ja huvirühmad;
- tõsta esile analüüsi käigus tehtud järelduste alusel tegevuskava loomist ja arengudokumentides kajastamise vajalikkust;
- toonitada prioriteetide seadmise tähtsust ja vajalikkust jälgida eesmärkideni jõudmist;
- selgitada, milliseid ressursse on tööks vaja ja millised on lisaressursside kaasamise võimalused;
- ühtlustada kommunikatsioonisõnumeid ja termineid (nt tervise- ja heaoluprofiil vs. heaoluprofiil vs. profiil; e-keskkond vs. e-profiil);
- uuendada ja lisada uusi kodulehe tekste, sh korduma kippuvate küsimuste alajaotuses;
- täiustada e-keskkonna kasutamise juhendeid, sealhulgas e-keskkonnas olevaid täitjat toetavaid suuniseid;
- luua korduma kippuvatele küsimustele vastamiseks videojuhiseid ja -klippe ning interaktiivseid lahendusi;
- selgitada välja, millised eri valdkondade lisamaterjalid toetaksid KOVides indikaatorite analüüsi, protsessi korraldust, kommunikatsiooni ja meeskonnatöö õnnestumist;
- avaldada artikleid nii paberajakirjanduses kui ka sotsiaalmeedias;
- käia esinemas, sealhulgas seminaridel, laiendada kõneisikute ringi ning suurendada nii sihtrühma kui ka koostööpartnerite teadlikkust profiilist.

Täiendada ja pidevalt edasi arendada **nõustamismudelit** nii, et see toetaks protsessi ja arvestaks osaliste vajadusi. Valik pilootprojekti käigus ja selle järel tekkinud ideedest ja edasistest võimalikest täiendustest nõustamisel on järgmine:

- regulaarsed töötoad ja igakuised kohtumised pakkusid meeskondadele tuge ja kindlustunnet. Ka edaspidi võiks kaaluda mitme KOVi koos alustamist ja ühiste teemakohtumiste korraldamist, et vähendada riski, et KOV jääb oma muredega üksi või takerdub töös;
- võtmetähtsusega on nõustada paikkondliku tiimi juhtimist (sh töögraafikute koostamine ja eesmärkide seadmine, vastutuse jagamine väiksematesse tiimidesse, motiveerimine), mis aitaks vältida paljusid pilootprojekti tekkinud probleeme;
- tuleb märgata iga meeskonna nõrku ja tugevaid külgi ning selle alusel leida just neile sobivaid lahendusi, olgu see kas välise partneri kaasamine (kes aitaks hoida projekti tempot, mõtestada loodava dokumendi sisu või koordineerida puuduvate andmete kogumist), tugi TAI ja/või SKA spetsialistidelt, ressursside ümberpaigutamine või mõni muu lahendus;
- meeskondadele tasub soovitada korraldada ühiseid töötihedaid päevi või regulaarseid paaritunniseid kohtumisi, sest see võimaldab kiirema tempoga edasi liikuda ja meeskonnas sünergiat luua;

- regulaarsed mitme meeskonna kohtumised võimaldasid jagada omavahel kogemusi ja üksteiselt õppida. Seda tuleb edasises nõustamisprotsessis ise algatada, sellelaadseid algatusi soovitada, soodustada ja toetada;
- võimaluse korral arendada välja korra-kaks aastast toimuv moodul „Koos alustamine ja protsessi läbitegemine“ koos lisaloengute ja liituvate meeskondade omavahelise suhtluse võimalustega;
- soodustada ja soovitada tihedat suhtlust maakondliku tervisedendajaga, kes saab moraalselt ja/või rahaliselt toetada välise partneri kaasamist ja sisulist analüüsi ning tegevuste eesmärgistamist;
- leppida kokku rollijaotus KOVide nõustamise protsessis. Tähtis on KOVile tagada paindlikkus nõustaja valikul;
- pilootprojekti loomulik osa oli regulaarne tagasiside küsimine ja seda tuleb tegevuste veelgi paremaks muutmisel jätkata nii iga töötoa järel kui ka protsessi lõpus.

Profiili koostamisel vajab iga KOV suuremal või vähemal määral tuge. SKA-I ja TAI-I on nõustajatena tarvis koondada teadmisi, vahendada kogemusi ja pakkuda seda tuge KOVide vajadusi ja ootusi arvestades. Siiski on profiili koostamise õnnestumise vastutus KOVidel ja see ka jääb neile – nõustajad saavad üksnes pakkuda tuge ja anda soovitusi.

Kasutatud kirjandus

1. **Tilts, I.** *Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofili koostamine. Juhend.* Tallinn : Tervise Arengu Instituut, 2010.
2. **The W. Edwards Deming Institute.** PDSA Cycle - The W. Edwards Deming Institute. [Võrgumaterjal] [Tsiteeritud: 29. 4 2022. a.] <https://deming.org/explore/pdsa/>.
3. **Riigikogu.** Rahvatervise seadus (lühend - RTerS). *Riigi Teataja.* [Võrgumaterjal] 1. 5 2021. a. [Tsiteeritud: 12. 1 2022. a.] <https://www.riigiteataja.ee/akt/115032011017?leiaKehtiv. § 10, lõige 2.>
4. **Bird, E., Ige, J. ja Pilkington, P, et al.** Built and natural environment planning principles for promoting health: an umbrella review. *BMC Public Health.* 2018. a., Kd. 18, 1.

Lisa 1. Tervise- ja heaoluprofiili struktuuripuu

1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis

1.1. Demograafiline olukord

- 1.1.1. Rahvaarv
- 1.1.2. Rahvastiku soo- ja vanusjaotus
- 1.1.3. Laste arv ja osakaal rahvastikust
- 1.1.4. Demograafiline tööturusurveindeks
- 1.1.5. Sündimus
- 1.1.6. Suremus
- 1.1.7. Loomulik iive
- 1.1.8. Ülalpeetavate määr
- 1.1.9. Ränne
- 1.1.10. Haridustase
- 1.1.11. Laste arv haridusasutustes ja lastehoius
- 1.1.12. Alushariduses ja lastehoius osalevad lapsed
- 1.1.14. Koolikohustuse täitmine
- 1.1.15. Demograafiline olukord. Kokkuvõte

1.2. Rahvastiku tervises seisund

- 1.2.1. Suremus vereringeelundite haigustesse
- 1.2.2. Suremus pahaloomulistesse kasvajatesse
- 1.2.3. Suremus välispõhjustesse
- 1.2.4. Maakonna elanike alkoholist põhjustatud suremus
- 1.2.5. Maakonna varajane suremus
- 1.2.6. Maakonna elanike oodatav eluiga
- 1.2.7. Maakonna elanike tervena oodatav eluiga
- 1.2.8. Maakonna elanike hinnang oma tervisele

- 1.2.9. Uppunud
- 1.2.10. Tulekahjud
- 1.2.11. Rahvastiku tervises seisund. Kokkuvõte

1.3. Haavatavad sihtrühmad

- 1.3.1. Vähenenud töövõimega isikud
- 1.3.2. Puudega inimesed
- 1.3.3. Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavad lapsed
- 1.3.4. Haavatavad sihtrühmad. Kokkuvõte

1.4. Tööturg

- 1.4.1. Registreeritud töötus
- 1.4.2. Palgatöötajate keskmine brutotulu
- 1.4.3. Sooline palgalõhe
- 1.4.4. Majanduslik aktiivsus
- 1.4.5. Tööturg. Kokkuvõte

1.5. Kuritegevus

- 1.5.1. Väärteod KOVis
- 1.5.2. Perevägivalda/lähisuhtevägivalda käigus toime pandud kuriteojuhtumid
- 1.5.3. Kuritegevus. Kokkuvõte

1.6. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis. Valdonna kokkuvõte

2. Tervist toetav ja turvaline elukeskkond ning osalusvõimalused

2.1. Turvaline elukeskkond

- 2.1.1. Nõuetele vastava joogiveega varustatus
- 2.1.2. Suplusvee kvaliteet
- 2.1.3. Veeohutuse alane ennetustöö
- 2.1.4. Inimkannatanutega liiklusõnnetused
- 2.1.5. Tabatud joores sõidukijuhid
- 2.1.6. Liiklusohutuse alane ennetustöö
- 2.1.7. Tuleohutuse alane ennetustöö
- 2.1.8. Varavastased süüteod
- 2.1.9. Süütegude ennetamine ja kahjude vähendamine
- 2.1.10. Perevägivalda/lähisuhtevägivalda ennetamine
- 2.1.11. Õnnetusjuhtumite ennetamine

- 2.1.12. Turvaline elukeskkond. Kokkuvõte

2.2. Elukeskkond ja planeeringud

- 2.2.1. Ühistranspordi korraldus
- 2.2.2. Koolitranspordi korraldus
- 2.2.3. Jalgsi ja jalgrattaga liikumine
- 2.2.4. Avalike ruumide ligipääsetavus
- 2.2.5. Korrastatud rohealad
- 2.2.6. Mängu- ja spordiväljakud ja nende ohutus
- 2.2.7. Alkoholi tarvitamist mõjutavad tegurid
- 2.2.8. Toitumist mõjutavad tegurid
- 2.2.9. Kehalist aktiivsust mõjutavad tegurid

2.2.10. Tubaka tarvitamist mõjutavad tegurid
2.2.11. Elukeskkond ja planeeringud.
Kokkuvõte

2.3. Osalusvõimalused

2.3.1. Kodanikuaktiivsus
2.3.2. Kohalike elanike kaasamise tava
2.3.3. Kohalik kultuurielu

2.3.4. Võimalused osaleda noorsootöös ning saada osalus- ja kuuluvuskogemus
2.3.5. Noorsootöö kättesaadavus KOVis
2.3.6. Noortele organiseeritud osalusvõimalused
2.3.7. Osalusvõimalused. Kokkuvõte

2.4. Tervist toetav ja turvaline elukeskkond ning osalusvõimalused. Valdonna kokkuvõte

3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet

3.1. Tervishoiuga seotud universaalsed teenused

3.1.1. Esmatasandi tervishoiuteenuse kättesaadavus
3.1.2. Vähekindlustatutele tervishoiuteenuste võimaldamine
3.1.3. Hüved tervishoiuteenuse osutajatele arstiabi kättesaadavuse tagamiseks
3.1.4. Eriarstiabi kättesaadavus
3.1.5. Koolilaste tervise ülevaatused
3.1.6. Nõustamisteenuste kättesaadavus
3.1.7. Tervishoiuga seotud universaalsed teenused. Kokkuvõte

3.2. Haridusega seotud teenused

3.2.1. Alushariduse ja lastehoiu kättesaadavus
3.2.2. Üldkeskhariduse ja kutsehariduse omandamise toetamine
3.2.3. Koolikohustust mittetäitvate lastega tegelemine
3.2.4. Hariduslikud tugiteenused
3.2.5. Koolivägivalla ja koolikiusamise ennetamine
3.2.6. Haridusega seotud teenused. Kokkuvõte

3.3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Valdonna kokkuvõte

4. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine

4.1. Sotsiaalteenused ja -toetused

4.1.1. KOVi osutatavad sotsiaalteenused
4.1.2. Toimetulekutoetuse saajad
4.1.3. KOVi eelarvest makstavad sotsiaaltoetused
4.1.4. Sotsiaaltoetuste ja -teenuste analüüs sihtrühmade põhiselt
4.1.5. Sotsiaalteenused ja -toetused. Kokkuvõte

4.2. Abivajavate lastega tegelemine

4.2.1. Abivajava lapse juhtumikorraldus
4.2.2. Abivajavale lapsele ja perele meetmete pakkumine
4.2.3. Hädaohus lapse toetamine
4.2.4. Puudega ja psüühikahäiretega (sh käitumishäiretega) laste toetamine
4.2.5. Väärkoheldud lastele suunatud tugi
4.2.6. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse kättesaadavuse tagamine

4.2.7. Käitumisprobleemidega ja süütegusid toime pannud lastega tegelemine
4.2.8. Kaasava hariduskorralduse rakendamine
4.2.9. Lapsed hariduslike erivajadustega õpilaste koolides
4.2.10. Abivajavate lastega tegelemine. Kokkuvõte

4.3. Perede toetamine

4.3.1. Lastega leibkondade elamistingimused
4.3.2. Toidupuuduses olevad lapsed
4.3.3. Töö lapseootel ja lapsi omavate peredega
4.3.4. Vanemluse toetamine
4.3.5. Perede toetamine. Kokkuvõte

4.4. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine. Valdonna kokkuvõte

5. KOVi toimimine ja ressursid

5.1. KOVi toimimine

- 5.1.1. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOVi eelarvesse
- 5.1.2. KOVi eelarvetulud
- 5.1.3. Sotsiaalse kaitse kulud KOVi eelarves
- 5.1.4. Hindamine KOVi tööprotsessis
- 5.1.5. KOVi toimimine. Kokkuvõte

5.2. Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu tagamiseks

- 5.2.1. KOVi juhitud võrgustikud ennetuse, tervise ja heaolu edendamiseks
- 5.2.2. Juhtumitöö võrgustikud

5.2.3. Rahvatervise tegevuste korraldus KOVis

5.2.4. Lastekaitse spetsialistide olemasolu ja kvalifikatsioon

5.2.5. Lastega töötavad inimesed formaalhariduses ja nende kvalifikatsioon

5.2.6. Noorsootöötajate olemasolu ja kvalifikatsioon (sh huvihariduse osutajad)

5.2.7. Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu tagamiseks. Kokkuvõte

5.3. KOVi toimimine ja ressursid. Valdkonna kokkuvõte

Lisa 2. Tegevuskava vorm

TERVISE- JA HEAOLUPROFIILIST tulenev tegevuskava (näidis)

Valdkond	Analüüs		TEGEVUSKAVA EESMÄRK ON TOETADA PAIKKONNA HEAOLU								
	Tugevused	Nõrkused	Prioriteetsed alaeesmärgid	Kavandatavad tegevused (eesmärkide osas)	Möödik	Vastutaja, kaasvastutajad	Kaasatud (üksused, asutused jne)	Algus	Löpp	Eeldatav eelarve (rahaline kulu)	Rahastusallikas (lisaada projekt, fond,
1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis	1) Nt Palju noori peresid	1) Nt sooline palgalõhe meeste ja naiste vahel kõrgem kui Eestis keskmiselt	Nt Ühtlustada palgalõhet	Nt Arendada koostöö kohalike ettevõtjate ja vallavalitsuse vahel	Nt. Valminud kirjalik koostöö kokkulepe	Nt Marl Muraks arendus-spetsialist		01.Jaan 2020	31.märts 2021	500 EUR	
	2)	2)									
	3)	3)									
2. Turvaline elukeskkond	1)	1)									
	2)	2)									
	3)	3)									
3. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused	1)	1)									
	2)	2)									
	3)	3)									
4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet	1)	1)									
	2)	2)									
	3)	3)									
5. Haavatavate (riskis) sihtgruppi tegelemine	1)	1)									
	2)	2)									
	3)	3)									
6. Kohaliku omavalitsuse toimimine ja ressursid	1)	1)									
	2)	2)									
	3)	3)									

Lisa 3. Töötubade rühmatöö ülesehitus

Analüüs, indikaatorid ja e-rakendus

1. Milline on Teie kogemus tehnilise tööriista kasutamisel? (Mis toimis, mis ei toiminud? Sisselogimine, liikumine, andmetega töö, impordid, kasutamise lihtsus ...)
2. Milline oli Teie kogemus valdkonna analüüsimisel? (Kas arvud ja graafikud kõnelesid, kuidas oli järeldusi teha, kuidas indikaatorid toetasid tervikanalüüsi? Kas saite kõik vajalikud andmed kätte?)
3. Kuidas õnnestus leida valdkonna tugevusi ja nõrkusi ning teha kokkuvõtteid? (St kuidas õnnestus iga alamvaldkonna lõpus võtta kokku, mis toimib ja mis vajab parendust?)

Meeskond ja koostöö

1. Mis toetas/toetab meeskonna moodustamist ja koostööd? (Kuidas õnnestus kaasamine? Mis seda toetas, takistas?)
2. Kas ja millised takistused tekkisid koostööl? (Kuidas õnnestus teha koostööd, ühiselt edasi liikuda, arutada, omavahel meeskonnana kokku saada?)
3. Millised spetsialistid nii KOVis kui ka väljaspool seda toetaksid selle valdkonna analüüsi? (Kes võiksid olla kaasatud?)

Tugi/nõustamine

1. Millisena tajusite meie tuge?
2. Mis muudaks Teie jaoks tervise- ja heaoluprofiili koostamise lihtsamaks?
3. Millised on Teie ootused/soovid meilt toe saamisele? (Viis, suhtluskanal, sagedus, abistavad materjalid)

Lisa 4. Tagasisideküsitlused töötubade järel

1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis

I teemaplokk. Analüüs, indikaatorid ja e-rakenduse küsimused

- 1.1. Kas pakutud indikaatorid toetasid demograafilise olukorra ja rahvastiku tervise valdkonna eneseanalüüsi ja järelduste tegemist?
- 1.2. Kuivõrd osalejad said e-rakenduse kasutamisega hästi hakkama?
- 1.3. Palun märki ära indikaatorid, mis võiksid jääda soovituslikuks.
- 1.4. Kas Sinu hinnangul vajaks valdkond tervikuna täiendavaid indikaatoreid? Kui jah, siis palun täpsustada, milliseid.
- 1.5. Kui Sul on täiendavaid mõtteid analüüsi, indikaatorite ja e-rakenduse osas, lisa siia ...

II teemaplokk. Meeskond ja koostöö

- 1.1. Palun märki, kuivõrd nõustud järgmiste väidetega.
  - Profiili täitmisel osales meeskond ja koostöö toimis/sujus.
  - Meeskonnale / igale liikmele olid määratud tähtajad ja tööülesanded.
- 1.2. Kas saate meeskonnana regulaarselt kokku?
- 1.3. Kas ja kes osales meeskonnas väljastpoolt KOVi spetsialiste?
- 1.4. Kas juht (vallavanem, abivallavanem, osakonna/valdkonna juht) kuulub meeskonda?
- 1.5. Kui Sul on täiendavaid mõtteid meeskonna ja koostöö osas, lisa siia ...

III teemaplokk. SKA ja TAI tugi/nõustamine

- 1.1. Palun märki, kuivõrd nõustud väitega.
  - Saime piisavalt tuge.
- 1.2. Kuidas ja kui tihti te soovite, et teiega kontakti võetakse?
- 1.3. Milles vajaksite meie tuge?
- 1.4. Mis valmistab rõõmu, ületab teie ootusi, on üllatav?
- 1.5. Kui Sul on täiendavaid mõtteid, lisa siia ...

2. Turvaline elukeskkond. Tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused

- 2.1. Keskkonna tervis. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.
- 2.2. Ohutus. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.
- 2.3. Kas Sinu hinnangul vajaks 2. valdkond (turvaline elukeskkond) tervikuna täiendavaid indikaatoreid või muid muutuseid? Kui jah, siis palun täpsustada, milliseid.

3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet

- 3.1. Elukeskkond ja planeeringud. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.
- 3.2. Osalusvõimalused. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.
- 3.3. Kas Sinu hinnangul vajaks 3. valdkond (tervist toetav elukeskkond ja osalusvõimalused) tervikuna täiendavaid indikaatoreid või muid muutuseid? Kui jah, siis palun täpsustada, milliseid.
- 3.4. Kui Sul on täiendavaid tähelepanekuid, mõtteid, ettepanekuid, mis on tekkinud pilootprojektiga (nt töötubadega seonduvalt vm) või profiiliga seonduvalt, lisa siia ...

4. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet

- 4.1. Tervishoiuga seotud universaalsed teenused. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.

Soovin eelnevate (4.1) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

4.2. Haridusega seotud teenused. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks. Soovin eelnevate (4.2) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

5. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine

5.1. Sotsiaalteenused ja -toetused. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks. Millised indikaatorid võiksid olla soovituslikud?

Soovin eelnevate (5.1) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

5.2. Abivajavate lastega tegelemine. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.

Soovin eelnevate (5.2) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

5.3. Perede toetamine. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.

Soovin eelnevate (5.3) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

Üldised

5.4. Statistikaameti ettekannetest (Heidy Roosimägi, Mihkel Servinski) sain uusi teadmisi, mida rakendada analüüsi koostamisel.

5.5. Sotsiaalkindlustusameti ettekandest (Meelis Põlda) sain uusi teadmisi, mida rakendada analüüsi koostamisel.

5.6. Milliseid teadmisi veel vajate, et teie KOVi kohta koostatud analüüs oleks põhjalik ja toetaks teie tegevuskava koostamist?

5.7 Kui Sul on täiendavaid tähelepanekuid, mõtteid, ettepanekuid, mis on tekkinud pilootprojektiga (nt töötubadega seonduvalt vm) või profiiliga seonduvalt, lisa siia ...

6. KOVi toimimine ja ressursid

6.1. KOVi toimimine. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.

Soovin eelnevate (6.1) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

6.2. Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu tagamiseks. Palun märki ära need, mis võiksid jääda soovituslikuks.

Soovin eelnevate (6.2) indikaatorite osas välja tuua järgmist (nt indikaatori sõnastus, sisumaht, viide andmebaasile, skaala hinnang):

Üldised

6.3. Palun märki, kui võrd nõustud järgmiste väidetega.

- Sain e-rakenduse kasutamisega hästi hakkama.
- Profiili täitmises osales meeskond ja koostöö toimis/sujus.
- Meeskonnale / igale liikmele olid määratud tähtajad ja tööülesanded.
- Sain juhilt (vallavanem, abivallavanem, osakonna/valdkonna juht) kogu protsessi vältel piisavalt tuge.

6.4. Kas saite meeskonnana regulaarselt kokku?

6.5. Kas ja kes osales meeskonnas väljastpoolt KOVi spetsialiste?

6.6. Kas sa soovitaksid tervise- ja heaoluprofiili e-rakendust teistele KOVidele?

6.7. Mõtted, mis on tekkinud pilootprojektis osalemisel, ja tähelepanekud, millega peaksid arvestama uued KOVid, kes otsustavad koostada tervise- ja heaoluprofiili.

6.8. Tähelepanekud, millega peaksid arvestama konsultandid uute KOVide kaasamisel.

Lisa 5. Pilootprojekti rühmaintervjuude kava

Intervjuude ülesehitus

Sissejuhatus, tutvustus ja kokkulepped

1. Kes oleme, miks kokku tulnud on, millest rääkima hakkame.
2. Tööprotsess.
3. Anonüümsus.
4. Vestluse lindistamine ja tulemuste edastamise viis.
5. Ühised kokkulepped.
6. Küsimused korraldusliku poole kohta.

Osalejate tutvustusring: nimi, KOV, roll pilootprojekti/projektimeeskonnas

Teema nr 1. Pilootprojekti korraldus ja nõustamine

- 1.1. Milliste ootustega tulite pilootprojekti (2020 juuni–august)?
- 1.2. Kas projektis osalemine vastas nendele ootustele? Kas projekt vastas nendele ootustele, ja kui ei, siis miks?
- 1.3. Kuivõrd saite pilootprojekti osalemise ajal tuge korraldajatelt (TAI, SKA, maakondlik omavalitsusliit)?
- 1.4. Milles seisnes Tervise Arengu Instituudi (TAI) tugi? Kui piisav oli pakutud tugi? Mida oleks saanud veel lisada?
- 1.5. Milles seisnes Sotsiaalkindlustusameti (SKA) tugi? Kui piisav oli pakutud tugi? Mida oleks saanud veel lisada?
- 1.6. Milles seisnes omavalitsusliidu (Harjumaa Omavalitsuste Liit või Viljandimaa Omavalitsuste Liit) tugi? Kui piisav oli pakutud tugi? Mida oleks saanud veel lisada?
- 1.7. Kui piisav oli pakutud tugi? Mida oleks saanud veel lisada?
- 1.8. Kas lisaks eespool toodud organisatsioonidele (SKA, TAI, Harjumaa Omavalitsuste Liit / Viljandimaa Omavalitsuste Liit) oli (kes) partnereid, kes protsessi nõustamisele kaasa aitasid? Milline oli nende panus ja millistes protsessi osades?
- 1.9. Mil määral aitas pilootprojekti edenemisele kaasa töötubades osalemine (toimused 6.10.2020, 3.11.2020, 9.12.2020 ja 13.1.2021), kas ise osalesite mõnes neist? Mis oli töötubade juures abistav? Mida oleks võinud teistmoodi teha?

Teema nr 2. Kohalik meeskond

- 2.1. Kuidas ja mille alusel teie KOVi esialgne profiili koostamise meeskond kokku pandi? Kes sinna kuulusid (ametite, ametkondade, vastutusala jms kaupa, mitte nimeliselt)? Mil määral tuli pilootprojekti ajal värvata täiendavalt spetsialiste? Milliseid spetsialiste? (Milliseks profiili koostamise meeskond läbi pilootprojekti kujunes?)
- 2.2. Mil moel oli teie KOVis meeskonnatöö korraldatud, kuidas olid rollid jaotatud? Millised kokkulepped toimusid, millised mitte?
- 2.3. Millist tuge/abi teie meeskond vajab? Kui vajab, siis kas see oli KOVi-sisene või KOVi-väline tugi? Milline peaks olema KOVi-väline tugi meeskonnale või protsessi juhile teie kogemuse alusel?
- 2.4. Milliseid õppetunde meeskonna loomise vaatepunktist tahaksite veel välja tuua? Mida soovitsite alustavatele KOVidele? Mida teeksite teisiti, kui saaksite uuesti alustada?

Teema nr 3. E-keskkond (e-profiil)

- 3.1. Kuidas te hindate uuenenud profiili tehnilist e-rakendust, selle ülesehitust, praktilist hallatavust, kasutamismugavust (sh keskkonnas liikumise, muutuste sisseviimise, haldamise lihtsust)?
- 3.2. Millised takistused/tõrked esinesid e-keskkonna praktilise kasutamise käigus? Millist tuge vajate? Kuidas tehnilistest takistustest üle saate?
- 3.3. Mil määral loodud e-keskkond teie arvates toetab valdkonnaülest eneseanalüüsi (st andmetest järelduste tegemist)? Valduslike eesmärkide seadmist? Tegevuskavade koostamist ja tegevuste elluviimist?

3.4. Mis aitaks teie KOVil järgmiste sammudeni jõuda? Millise e-keskkonna osaga võiks/peaks teie arvates arendustiim tegelema? (Juhendid, tugisüsteem, tehniline keskkond, tegevuskava moodul, midagi muud?)

Tagasipeegeldus protsessile ja edasivaade (alates 2021. a juunist)

4.1. Arvestades seda seisu, kus tervise- ja healuprofiiliga praegu olete, millised on teie meeskonna järgmised sammud? (Edasised analüüsid, andmete täpsustamised, tegevuskavad, ressursside leidmine, tulemuste tutvustamised, midagi muud?)

4.2. Millist kasu on pilootprojektis osalemine teie hinnangul KOVile (sh projektimeeskonnale) andnud? Teie piirkonna elanikele, kogukonnale?

4.3. Milliseid kogemusi tahaksite kokkuvõtvalt kogu protsessist esile tuua? Kas on midagi, mida soovite TAI-le, SKA-le või omavalitsusliidule edasi anda?

